

Leergeld doet ertoe

NIENKE SCHLETTE MSC / DR. BRAM EIDHOF

Eindrapportage onderzoek naar waardering
van de Leergeld aanpak

Leergeld

LEERGELD DOET ERTOE

NIENKE SCHLETTE MSC / DR. BRAM EIDHOF

LEERGELD DOET ERTOE

Eindrapportage onderzoek naar waardering van de
Leergeld aanpak

Leergeld

TEN GELEIDE

Leergeld beoogt te voorkomen dat kinderen uit gezinnen met weinig financiële middelen worden uitgesloten. Leergeld wil kinderen mee laten doen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten zodat ze een springplank hebben om op te bloeien en kennis, vaardigheden en eigenwaarde te ontwikkelen. Op deze manier wil Leergeld bijdragen aan de bestrijding van kansenongelijkheid in Nederland. Dat is van groot belang voor de kinderen in kwestie, voor hun ontwikkeling én hun directe sociale welzijn. Maar ook voor hun familie en de samenleving als geheel is dat van waarde, om de talenten van deze kinderen zo beter tot hun recht te laten komen.

De Leergeld organisatie is de afgelopen jaren aanmerkelijk gegroeid. Sinds de oprichting van de eerste Leergeld stichting in 1996, zijn er momenteel meer dan 100 stichtingen actief in meer dan 250 verschillende Nederlandse gemeenten. In 2017 zijn er zes nieuwe stichtingen opgericht in zes nieuwe gemeenten. Ook heeft een aantal stichtingen het werkgebied uitgebreid waardoor kinderen in nog meer gemeenten geholpen kunnen worden. Leergeld helpt nu jaarlijks meer dan 100.000 kinderen.

De missie van Leergeld wordt door andere partijen gedeeld, in meer of mindere mate. Wat Leergeld uniek maakt, is haar werkwijze. De Leergeld aanpak. De lokale Leergeld stichtingen hebben hun basis in de lokale gemeenschap. Intermediairs gaan op huisbezoek, om zo in een persoonlijk gesprek het gezin en het kind in kwestie beter te leren kennen. Na het huisbezoek en de inventarisatie volgt bemiddeling en/of een bijdrage in natura van de lokale Leergeld stichting, en ten slotte follow-up en nazorg. In elke stap van de methode staat het individuele kind centraal en is meedoen het doel. Leergeld zorgt ervoor dat intermediairs maatwerk kunnen leveren en snel, pragmatisch en doelgericht kunnen werken. Niet alleen op een directe manier, door bijvoorbeeld schoolkosten te betalen, maar ook dankzij kennis van nationale en lokale voorzieningen. Zo nodig wordt geholpen met het doen van aanvragen bij andere organisaties en worden gezinnen doorverwezen naar sociale wijkteams of andere maatschappelijke partijen. Op die manier heeft stichting Leergeld zowel een lokale als nationale signaalfunctie naar externe partijen, die zo worden gestimuleerd om op een structurele manier bij te dragen aan oplossingen voor de problematiek.

Tegelijkertijd is nog niet alles bekend over hoe ouders de ondersteuning ervaren, en op welke manieren de interventies verschil maken. En of intermediairs bijvoorbeeld vaak als eerste organisatie buiten het sociale netwerk van een gezin binnenkomen, of dat de kinderen vooral bereikt worden via maatschappelijke organisaties. Daarom heeft Leergeld Nederland aan Schoolstrijd en het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) gevraagd om deze vragen te onderzoeken. Daartoe hebben we 15 gezinnen en hun intermediair of coördinator geïnterviewd. In dit rapport laten we hen graag aan het woord.

“Dan komt er iemand van Stichting Leergeld
en die neemt je problemen serieus.
Die biedt een luisterend oor en denkt met je mee.
En dat kan denk ik alleen als je face to face met elkaar praat.
Dat is echt een stukje toegevoegde waarde.”

“Ze konden goed mee blijven doen.
Dat zorgde voor energie in het huishouden.
Ons sociaal netwerk werd groter.
Als de kinderen tevreden zijn, ben jij tevreden.
En houd je je vechtlust.
Als je te vaak nee moet zeggen tegen je kinderen,
raken ze terneergeslagen, verdrietig en ongelukkig.
Dat doet wat met de energie in het huishouden.
Maar gelukkig stopte dat niet.
Dat gaf energie om ook de schuldsanering uit te zitten.”

“En vooral blijven kijken waar hulp nodig is.
Ze gebruiken echt hun ogen (...)
maar ook hun hart.”

Leergeld

INHOUDSOPGAVE

TEN GELEIDE	7
EEN INTEGRALE WAARDERING VAN DE LEERGELD AANPAK	14
Opgroeien in armoede	15
De Leergeld aanpak	16
Een integrale waardering	21
A. DE WAARDEN VAN DE LEERGELD AANPAK	30
Conclusie	40
B. HET BELANGRIJKSTE VERSCHIL	44
Een waardevolle bijdrage	46
De gevolgen van de Leergeld aanpak	54
Conclusie	61
C. LEERGELD IN EEN BREDER PERSPECTIEF	64
Maatschappelijk rendement	66
Betrokkenheid	69
Legitimiteit	72
Conclusie	75
CONCLUSIE	76
De belangrijkste waarden van Leergeld	78
Het belangrijkste verschil	78
Stichting Leergeld in breder perspectief	79
Stichting Leergeld in beweging	80
DANKWOORD	84
LITERATUUR	86
BIJLAGE 1- ONDERZOEKSVRAGEN	88

“NU ZE OP DE
DANSOPLEIDING IS,
ZIE IK HAAR WEER
GLUNDEREN. ZE
ONTDEKT DAT ZE
ALLERLEI DINGEN TÓCH
KAN”

EEN INTEGRALE
WAARDERING VAN DE
LEERGELD AANPAK
UITEENZETTING VAN HET
ONDERZOEK

Opgroeien in armoede

Bijna een op de tien kinderen in Nederland groeit op in armoede (CBS, 2018). De gevolgen van armoede in een gezin voor kinderen zijn, zoals in meerdere onderzoeken beschreven, schrijnend en divers. Zij worden dagelijks geconfronteerd met geldgebrek thuis en maken zich daar zorgen over. Dit leidt bij een kwart van de jongeren tot fysieke of psychische klachten als hoofdpijn, buikpijn en vermoeidheid (Kalthoff, 2018; Steketee, 2013).

Omdat er bij deze kinderen thuis minder geld is, betekent dat voor hen dat ze veel minder vaak lid zijn van een vereniging of een sportclub, dat ze minder vaak op vakantie gaan, minder uitstapjes of schoolexcursies maken en er vaker geen geld voor nieuwe kleren, internet, iedere dag een warme maaltijd of het vieren van je verjaardag is (Roest et al., 2010 en Steketee et al., 2013). Het Nederlands Jeugdinstituut concludeert dat “[v]eel arme kinderen zijn uitgesloten van vrijetijdsvoorzieningen die geld kosten. Armoede kan dus leiden tot sociaal isolement” (Kalthoff, 2018). Ook andersom is er een verband: onvoldoende sociale participatie houdt het meest verband met een laag opleidingsniveau van ouders, met geldgebrek bij ouders, met een niet-westerse herkomst en met weinig sociale participatie van ouders (Roest et al., 2010).

De gevolgen van dat sociale isolement en de stress zijn niet gering. Joan Luby onderbouwde in haar onderzoek dat kinderen die in hun eerste jaren in armoede leefden, in de basisschoolperiode een mindere hersenontwikkeling hebben dan hun leeftijdsgenoten die niet in armoede opgroeiden (Luby et al., 2013). Holter (2008) concludeerde dat armoede de kans op het verlaten van school zonder een startkwalificatie vergroot. Zelfs wanneer de jongere in kwestie goed mee kan komen op school. Een voorspeller van armoede, is armoede. Het risico op armoede in de volwassen leeftijd neemt toe wanneer mensen op jongere leeftijd in armoede leefden en wanneer ze als kind langer arm waren (als kinderen langdurig (5 jaar) in armoede leefden, is die kans 15%). Van de mensen die in 1985 als kind (0-17 jaar) arm waren, was 7 procent in 2008 arm; bij degenen zonder armoede is dat 4 procent (Guiaux, 2011). Ook ouders in gezinnen waar armoede speelt in combinatie met andere problemen, leiden vaak onder stress, voelen zich psychisch minder goed en worden onzeker over hun rol als opvoeder. Armoede is bovendien een risicofactor voor kindermishandeling (Kalthoff, 2018).

Ongeveer twee derde van de kinderen die opgroeien in armoede hebben werkende ouders. Daarmee biedt werken geen garantie om aan armoede te ontsnappen (CBS, 2018). De Sociaal-Economische Raad adviseert dan ook om armoedebeleid ook te richten op werkende ouders, in het bijzonder bij langdurige armoede. Deze groep vormt in veel gemeenten nog een vergeten groep (SER, 2017).

Leergeld beoogt te voorkomen dat kinderen uit gezinnen met weinig financiële middelen worden uitgesloten. Het belangrijkste verschil dat de stichting wil maken, is ervoor zorgen dat kinderen mee kunnen doen en sociaal kunnen participeren, net als hun leeftijdsgenoten die thuis niet met financiële drempels te maken hebben. Of het nu gaat om hulp op het gebied van onderwijs, cultuur, sport of welzijn, Leergeld heeft altijd het kunnen meedoen van de kinderen voor ogen. Zodat ze opbloeien, kennis en vaardigheden ontwikkelen en eigenwaarde krijgen. Op deze manier wil Leergeld bijdragen aan de bestrijding van kansenongelijkheid in Nederland. Dat is van groot belang voor de kinderen in kwestie, voor hun ontwikkeling én hun directe sociale welzijn. Maar ook voor hun familie en de samenleving als geheel is dat van waarde, omdat de talenten van deze kinderen zo beter tot hun recht kunnen komen.

De Leergeld aanpak

Kinderen uit gezinnen met minimale financiële middelen hebben het vaak niet gemakkelijk in hun persoonlijke- en gezinssituatie. Als zij dan ook op school of bij de sportvereniging niet mee kunnen doen, wordt het voor hen nog moeilijker om aan te blijven haken bij hun leeftijdsgenootjes. Leergeld wil op een duurzame manier investeren in de participatie en ontwikkeling van deze kinderen, die zonder extra steun aan de zijlijn van de samenleving terecht dreigen te komen.

In 1996 werd de eerste stichting Leergeld opgericht in Tilburg. Daarna volgden er meer stichtingen. Het bestaande armoedebeleid van gemeenten was (en is) vaak gericht op gezinshoofden. In de praktijk blijken ouders die ondersteuning voor hun kinderen zoeken kwetsbaar: “Je moet altijd naar een loket, als je niet de juiste spullen bij je hebt, moet je weer terugkomen” of: “Ze snappen niet waar het over gaat” en: “Soms moet ik dingen voorschieten, dat kan ik niet”. Weer anderen zeggen: “Ik heb moeite met het invullen van formulieren, ik ben bang dat ik het fout doe”. Vanuit die gedachte ontwikkelde Leergeld een methodiek om kinderen effectief te ondersteunen.

Een die voor ouders laagdrempelig is, die maatwerk biedt, en gebruikt maakt van bestaande voorzieningen. Kortom: een aanpak die het kind centraal stelt.

Om sociale uitsluiting van kinderen uit gezinnen met minimale financiële middelen te voorkomen, biedt Leergeld kinderen van 4 tot 18 jaar de kans om deel te kunnen nemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten. Het gaat dan bijvoorbeeld om meegaan op een schoolexcursie of schoolreisje, of lid worden van een muziekvereniging of de scouting. Maar ook om een fiets om mee naar school te kunnen gaan of een computer of laptop om huiswerk op te kunnen maken. Dankzij deze ondersteuning kunnen ook deze kinderen hun kennis, sociale en emotionele vaardigheden, en hun talenten zo optimaal mogelijk ontwikkelen en later als volwassenen volwaardig participeren in de samenleving. Door deze kinderen niet buiten te sluiten, wordt bovendien voorkomen dat de maatschappij er later duur leergeld voor gaat betalen. Op de lange termijn wil Leergeld ervoor zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen. Want nu meedoen is straks meetellen.

DE LEERGELD FORMULE

De methodiek van Leergeld, de *Leergeld formule*, is in ruim twintig jaar uitgegroeid tot een verfijnd en beproefd instrument om kinderen effectief te ondersteunen om mee te doen. De *Leergeld formule* biedt maatwerk en maakt optimaal gebruik van bestaande voorzieningen. In elke stap van de methode staat het individuele kind centraal en is meedoen het doel. Hiernaast levert de methode, via het huisbezoek achter de voordeur, veel kennis op van de situatie in de gezinnen en de zaken waar zij tegenaan lopen, op basis waarvan Leergeld zaken kan signaleren en agenderen. De *Leergeld formule* bestaat uit de volgende stappen:

STAP 1 | HUISBEZOEK EN INVENTARISATIE

Gezinnen die Leergeld om hulp vragen, al dan niet na een doorverwijzing van een andere organisatie, worden thuis bezocht door goed opgeleide en goed geïnformeerde intermediairs. Tijdens een persoonlijk gesprek wordt de situatie van het gezin besproken en de hulpbehoefte geïnventariseerd. Op basis van beschikbare stukken wordt er een overzicht gemaakt van het gezinsinkomen en er wordt bekeken of er ook voor andere kinderen hulp nodig is. Waar nodig wordt verwezen naar andere hulpverlenende organisaties zoals een juridisch loket, schuldhulpverlening of (school) maatschappelijk werk en er vindt toetsing plaats van de inkomens- en (eventuele) schuldensituatie.

“ONZE KINDEREN
DOEN GEWOON
MEE OP SCHOOL.
HUN VRIENDJES EN
VRIENDINNETJES WETEN
HET EIGENLIJK NIET..”

STAP 2 | BEMIDDELING

Leergeld bespreekt met ouders of verzorgers wat de mogelijkheden zijn met betrekking tot de gevraagde hulp en bij welke bestaande voorzieningen, zoals de bijzondere bijstand van de gemeente of andere instanties/organisaties, zij terecht kunnen. Leergeld kan vaak ook ondersteuning bieden bij het aanvragen van deze voorzieningen.

STAP 3 | FINANCIËEL VANGNET

Wanneer er geen bestaande voorzieningen zijn voor de betreffende aanvraag van het kind, of wanneer deze voorzieningen niet toereikend zijn, biedt Leergeld aanvullende hulp in de vorm van giften in natura of vergoeding van kosten aan clubs en scholen. Ouders krijgen geen geld op de rekening gestort of in handen. Het criterium is hierbij altijd dat de aanvullende hulp bijdraagt aan de doelstelling van Leergeld: het voorkomen van sociale uitsluiting via het bevorderen van “meedoen”.

STAP 4 | FOLLOW-UP EN NAZORG

Na afhandeling van de aanvragen die bij Leergeld binnenkomen, blijft het contact met de betreffende gezinnen doorgaans bestaan. Afhankelijk van de situatie varieert dit van een telefoontje tot een nieuw huisbezoek.

DE KRACHT VAN LEERGELD

De laagdrempeligheid van de werkwijze biedt Leergeld de kans veel kinderen uit de doelgroep te bereiken en te ondersteunen. Het huisbezoek, met de inkomensstoets, biedt Leergeld de kans om de hulpvraag met maatwerk te beantwoorden. Dit geeft tevens inzicht in de problematiek die er in deze gezinnen heerst. De signalen vanuit de gezinnen stellen de stichtingen in staat om het gemeentelijke armoedebeleid te beoordelen en om als goed geïnformeerde gesprekspartner te fungeren voor de lokale overheid om het beleid beter aan te laten sluiten op de behoeften van onze doelgroep.

SAMENWERKING

Binnen het werkveld van kinderen in armoede zijn naast Leergeld andere grote particuliere organisaties actief. Leergeld gelooft dat samenwerking loont, daar waar organisaties elkaars toegevoegde waarde erkennen en elkaar kunnen aanvullen, zowel in methodiek als in het voorzieningenpakket voor kinderen. Daarom heeft Leergeld de afgelopen jaren al stappen gezet op het vlak van samenwerking met anderen. Zo wordt er op lokaal niveau veelvuldig samengewerkt met Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds. De landelijke organisaties van Leergeld, Jeugdfonds Sport en

Cultuur hebben hun afzonderlijke registratiesystemen op elkaar aangesloten, zodat de samenwerking op lokaal niveau nog efficiënter verloopt.

In 2016 is met Stichting Jarige Job een landelijk convenant gesloten, waarmee het mogelijk is dat de lokale Leergeld stichtingen de kinderen uit hun doelgroep een verjaardagspakket vanuit Jarige Job kunnen aanbieden. In 2017 is een strategische alliantie gesloten met Nationaal Fonds Kinderhulp. Deze samenwerking richt zich op het bereiken van meer kinderen in armoede met een breder pakket aan voorzieningen, het uitwisselen van expertise en het delen van elkaars netwerken, ook op lokaal niveau. Vanaf 2017 heeft de rijksoverheid structureel 100 miljoen extra uitgetrokken voor kinderen die opgroeien in armere gezinnen. Hiervan gaat 85 miljoen naar de gemeenten en 10 miljoen naar vier organisaties: Leergeld Nederland, Kinderhulp, Jarige Job en Jeugdfonds Sport en Cultuur. Onder de noemer *Sam&* (samenvoorkinderen.nl) willen deze organisaties door een intensieve samenwerking met elkaar en met gemeenten ervoor zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen.

Een integrale waardering

Leergeld Nederland krijgt graag zicht op hoe de ondersteuning en werkwijze door de gezinnen ervaren wordt en welke gevolgen dit heeft voor de kinderen. Hoe waarderen gezinnen de feitelijke ondersteuning door Leergeld en wat heeft deze ondersteuning betekend voor het kind? Daarnaast beoogt deze studie licht te werpen op wat de (mogelijke) betekenis is van de ondersteuning van Leergeld voor andere partijen en organisaties die werkzaam zijn ten behoeve van het kind of het gezin. Dat brengen we in kaart in dit rapport.

Leergeld probeert op meerdere manieren gezinnen en kinderen te helpen. Daarmee voegen ze voor verschillende partijen waarde toe. Namelijk voor de kinderen en de gezinnen zelf, maar ook voor andere instellingen die bij de gezinnen betrokken zijn. Zo kon een moeder, met de computer die haar kinderen van Leergeld hadden gekregen, eenvoudig thuis solliciteren. Zo kreeg ze snel een baan en was ze niet meer afhankelijk van de uitkering die de gemeente haar verstrekke. Om een compleet beeld van het gemaakte verschil te verkrijgen, waarderen we de Leergeld aanpak integraal. Dit is een secundair onderzoeksdoel, dat wordt gevoed door het onderzoek uit de

vorige sectie. Daarbij extrapoleren en verrijken we de opgedane inzichten uit de casuïstiek.

Het veldonderzoek bestaat uit vijftien semigestructureerde interviews met gezinnen en betrokken intermediairs van vijf lokale Leergeld stichtingen, die we omwille van de privacy niet bij naam noemen¹. Deze stichtingen variëren in schaalgrootte, stedelijkheid, populatie van geholpen gezinnen en aanpak. We interviewden gezinnen die door de lokale Leergeld stichtingen werden aangedragen. Waar mogelijk spraken we hen in hun vertrouwde thuisomgeving.

Bij de selectie van de casuïstiek hebben we gezocht naar een goede spreiding en variatie. Met casus waarin op verschillende gebieden (onderwijs, cultuur, welzijn en sport) en op verschillende manieren (bijvoorbeeld door gebruik te maken van voorliggende voorzieningen, een directe financiële bijdrage, papierwerk uit handen nemen of doorverwijzingen) is geïntervenieerd. Bovendien is er gelet op variatie in achtergrond, etniciteit en sociaal-economische status van gezinnen. Daarbij hebben we overwegend casus geselecteerd die exemplarisch zijn voor de praktijk van de lokale Leergeld stichtingen, en hebben we ruimte gelaten voor een aantal bijzondere casus. Waarin de Leergeld intermediair bijvoorbeeld de eerste organisatie was die bij het gezin achter de voordeur kwam of betrokken raakte.

De integrale waardering van Leergeld bouwt voort op dit veldonderzoek en expliciteert de waarden die stichting Leergeld met haar methodiek vertegenwoordigt. Daarnaast brengen we in kaart welke unieke toegevoegde waarde stichting Leergeld produceert door op basis van het veldonderzoek vast te stellen op welke aspecten stichting Leergeld een (unieke) bijdrage levert en in welke mate er doorbraken gerealiseerd worden. Ten slotte maken we inzichtelijk welke andere partijen baat hebben bij de inzet van de lokale Leergeld stichtingen. Deze integrale waardering beschrijven we hieronder uitgebreider. Dat doen we aan de hand van drie perspectieven.

DRIE PERSPECTIEVEN

Leergeld probeert op meerdere manieren gezinnen en kinderen te helpen. De toegevoegde waarde van de Leergeld aanpak maken we niet alleen voor de kinderen en

---

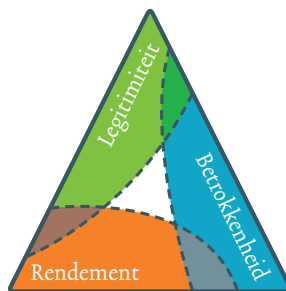
¹ Zie bijlage 1 voor een overzicht van de onderzoeksvragen.

gezinnen zelf, maar ook op andere plekken tastbaar. We beantwoorden de onderzoeksvragen door gebruik te maken van de publieke waardendriehoek. Daarmee belichten we verschillende perspectieven, zowel vanuit het gezin als de publieke zaak.

Het eerste perspectief bevindt zich op waarde-niveau. Daarin schetsen we welke waarden Leergeld vertegenwoordigt met haar eigen aanpak. Waarden zoals ervaren door het kind en het gezin, maar ook door de interventie in breder verband te bezien, zoals dat van de intermediair of de lokale gemeenschap. Die waarden beschrijven we kwalitatief. Hieraan wijden we het eerste hoofdstuk van dit rapport.

Het tweede perspectief draait om de manieren waarop de Leergeld aanpak verschil maakt. Hierbij onderzoeken we in welke mate de casuïstiek uit het eerste onderzoek exemplarisch is. De eerste vraag die hier gesteld wordt is hoe Leergeld op het bestaande aanbod voortbouwt van interventies en voorzieningen, en in welke mate zij een unieke bijdrage levert, of een unieke doelgroep bedient. De tweede vraag gaat over de momenten waarop een Leergeld interventie een doorbraak kan betekenen voor een kind of gezin. We vatten een doorbraak op als het voorkomen van een vicieuze cirkel óf het beginpunt van een positief ontwikkelingstraject.

Het derde en laatste perspectief is breder, namelijk dat van externe partners. Leergeld werkt nauw samen met andere maatschappelijke partijen en de lokale overheid. Om de publieke waarde van stichting Leergeld te bepalen, plaatsen we de gezamenlijke bevindingen in de publieke waardendriehoek. Vanuit de waarden legitimiteit, betrokkenheid en (maatschappelijk) rendement waarderen we de waarde die Leergeld creëert. In relatie tot de geholpen kinderen en gezinnen, maar ook in relatie tot andere partijen zoals gemeentes. Daarbij hebben we speciale aandacht voor ontwikkelpunten. Deze presenteren we in het afsluitende hoofdstuk.

“ZONDER STICHTING
LEERGELD HAD IK MIJN
KINDEREN EEN HOOP
TEKORT MOETEN
DOEN.”

METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING

Voor dit onderzoek zijn vijftien gezinnen en vijf verschillende Leergeld coördinatoren geïnterviewd. Daarnaast spraken we intermediairs. Het onderzoek is kwalitatief van aard. Daarmee geven de bevindingen de perceptie en ervaringen van ouders, intermediairs en coördinatoren weer. Het onderzoek geeft een indicatie van hoe ouders stichting Leergeld ervaren, maar is niet generaliseerbaar naar alle 100.000 kinderen die jaarlijks door stichting Leergeld geholpen worden. Casusbeschrijvingen zijn geanonimiseerd en niet-herleidbaar gemaakt.

“HEB JE HET GEZIEN, PA?”

Ik was nooit hulpbehoevend, trok nooit aan de bel. Maar voor de kinderen was het deze keer wel noodzakelijk. Mijn dochters waren namelijk bij hun moeder uit huis geplaatst. Terwijl moeder nog wel de kinderbijslag kreeg. Dus toen had ik opeens de zorg én de rekeningen. Met alle kosten voor de kinderen en de rechtszaken die toen liep vraag je je af ‘waar moet ik het vandaan halen?’

Hiervoor werkte ik als bakker, soms draaide ik wel 80 uur per week. Maar ik kwam met reuma en een hernia thuis te zitten. Mijn inkomen werd minder, en met de komst van mijn kinderen kwamen er extra kosten en zorg. Ik wilde wel actief blijven, dus heb ik die tijd bij een kringloopwinkel de boel opgezet.

Mijn dochter was jarig toen stichting Leergeld voor het eerst langskwam. Dus toen zorgden ze dat er extra dingen konden – een taart en een cadeau. Dat was fijn – het meisje heeft al een paar jaar geen verjaardag kunnen vieren. En mijn kinderen hadden eigenlijk geen bedden toen ze overkwamen, alleen matrassen. Leergeld heeft daarom ook geholpen om de kamers in te richten, samen met andere partijen. En omdat onze intermediair ook dingen doet bij de voedselbank, komt ze vaak met dingen die over zijn. Zo heeft Leergeld geholpen met de rust weer terugbrengen

Het huisbezoek vond ik heel fijn. Het is persoonlijker. En mijn kinderen hebben echt het verschil gemerkt. Mijn zoon bijvoorbeeld, die is dubbel gehandicapt. Visueel en auditief. Het is voor hem heel belangrijk om zijn energie kwijt te kunnen. Dankzij Leergeld voetbalt hij nu, dat had ik zelf niet kunnen bolwerken. Na het voetbal zegt hij dat 'heb je het gezien pa?' en 'ik ben de beste!' Dat is hij natuurlijk niet, maar het is toch mooi. Mijn dochter is juist wat rustiger, die geeft aan dat ze blij is met haar computer van stichting Leergeld. Op mijn beurt ben ik heel blij dat het met haar schoolresultaten goed gaat.

Dat de kinderen goed in hun vel zitten is heel belangrijk voor het gezin – ook voor mij, zeker nu ze pubers zijn. Ik merk dat er in huis meer rust is, mijn kinderen zijn vrolijker. Voor mij was het de enige optie. Met mijn WIA-uitkering zit ik boven de bijstandsnorm. Ik wil geen bijzondere bijstand omdat dat hier een lening is en ik al schulden heb. Zonder stichting Leergeld had ik mijn kinderen een hoop tekort moeten doen. Dat had voor meer onrust gezorgd dan er al was.

Ze moeten vooral zo doorgaan. Want ze doen het goed, het zijn vriendelijke mensen. Als je ze belt, staan ze meteen voor je klaar

A. DE WAARDEN VAN DE
LEERGELD AANPAK HOE
ERVAREN GEZINNEN DE
LEERGELD AANPAK?

Gezinnen ervaren de Leergeld aanpak op verschillende manieren. Ze worden op een directe manieren geholpen, bijvoorbeeld doordat de kinderen weer kunnen sporten. Toch is de Leergeld aanpak ook op een andere manier onderscheidend. Niet alleen in wat Leergeld biedt, maar ook in hoe hulp en ondersteuning wordt geboden. Hoe de gezinnen die aanpak ervaren, beschrijven we in dit hoofdstuk, door te schetsen welke waarden Leergeld vertegenwoordigt met haar aanpak. Waarden zoals ze worden ervaren door het kind en het gezin. We beschrijven deze waarden kwalitatief.

Om de geïnterviewde gezinnen geen woorden in de mond te liggen, hebben we geen directe vragen gesteld over de waarde(n) die Leergeld en de aanpak vertegenwoordigen. De analyse die wij hieronder presenteren, volgt uit een studie van interviewantwoorden op open vragen. Gedurende het gesprek over hun ervaring met de stichting, de interventie en het effect daarvan op hun gezin, gebruikten huishoudens verschillende waarden om hun ervaring in woorden te vatten. Hoewel elke ervaring uniek is en iedere ouder zijn of haar eigen woorden koos om deze ervaring in uit te drukken, is er een overlap in wat de Leergeld aanpak voor de huishoudens betekende. Die presenteren we hieronder in vijf clusters. Deze clusters bestaan telkens uit de belangrijkste waarden van de Leergeld aanpak vanuit het perspectief van gezinnen. Omwille van de privacy komen alle ouders anoniem aan het woord.

1. JE BENT TE VERTROUWEN

Leergeld gaf mensen het gevoel dat ze te vertrouwen waren. Het meest expliciet hierover waren ouders die in aanraking waren gekomen met andere (hulp)organisaties of gemeenten, en daar een contrasterende ervaring hadden opgedaan. Zij kregen het gevoel dat ze gebruik mochten maken van de interventie. Dat die bij hun situatie paste en dat het, gezien die situatie, niet meer dan logisch was dat Leergeld hen ondersteuning bood.

Een moeder vertelde wat het voor haar betekende dat Leergeld kon toezeggen haar huishouden te helpen, zonder eerst eindeloos controles uit te voeren:

“Ik vond het huisbezoek heel prettig. In de privacy van je eigen huis. En het was heel laagdrempelig: je hoefde geen 20.000 formulieren in te vullen. Ons inkomen was heel hoog. Maar een bewijs dat we in de schuldsanering zaten en een belletje naar de curator waren genoeg om te bevestigen dat we het echt nodig hadden. Dat was op goed vertrouwen. Als we in de bijstand hadden gezeten, was dat veel duidelijker geweest.”

Ook voor deze vader is dat vertrouwen een belangrijke waarde:

“De laagdrempeligheid is heel belangrijk. En het vertrouwen dat ze je geven. Ze geven je het vertrouwen dat je het nodig hebt. Dat je er recht op hebt. Dat weet je ook wel. Maar op het moment dat het toegezegd wordt, gebeurt het ook. Dan is het ook klaar. Dat is het. Daar komen ze niet meer op terug. Ze toetsen niet achteraf nog eens je inkomen.”

Daarnaast gaven verschillende ouders aan dat ze in eerste instantie dachten niet in aanmerking te komen voor hulp van stichting Leergeld. Of eerst een interne barrière te bedwingen hadden. Zo spraken we een vader voor wie het heel moeilijk was om hulp te vragen. Leergeld nam voor hem die drempel weg:

“Je wilt eigenlijk geen hulp vragen. Je wilt niet profiteren. De drempel om hulp te vragen lijkt heel hoog voor jezelf. Maar als ze hier zijn gaat die omlaag. Ze geven je het gevoel dat het mag”.

Overigens betekent deze waarde niet dat de aanpak van stichting Leergeld naïef is. Inkomens en vermogensposities worden gecontroleerd, en ook fraude wordt wel degelijk gedetecteerd, geven intermediairs en coördinatoren aan. Tegelijkertijd is de basisaanname dat mensen te vertrouwen zijn.

2. ERKENNING | JE WORDT ALS MENS GEZIEN

Een tweede cluster in de uitspraken over de benadering van Leergeld gaat over erkenning. Huishoudens merkten op dat ze zich door Leergeld intermediairs gezien en gehoord voelden. Net als de vorige waarde, beschreven ze dit vaak in tegenstelling tot ervaringen met andere organisaties. Deze moeder beschrijft hoe ze bij de Stadsbank een nummer was, terwijl ze door Leergeld veel persoonlijker werd benaderd. Dat was voor haar een belangrijke toegevoegde waarde:

“Juist het huisbezoek maakte het voor mij heel persoonlijk, die persoonlijke aandacht. Ik ben bij de gemeente doorverwezen voor schulden naar de Stadsbank. Daar werd ik behandeld als een nummer, ik voelde me daar helemaal niet gehoord. Bij Leergeld was het juist het huisbezoek die persoonlijke aandacht bracht. Ze vroegen: ‘wat is er nodig voor de kinderen?’”

Een huishouden uit een andere regio benadrukt dat Leergeld ervoor zorgde dat zij zich er welkom voelden. Alsof ze erbij hoorden:

“Je voelt je van harte welkom. Het is positief en vriendelijk. Je voelt dat je thuis bent. Je bent gewoon normaal. Niet minder of laag.”

Intermediairs van Leergeld zijn betrokken bij de huishoudens die zij ondersteunen. Ze verplaatsen zich in de situatie van het huishouden en kijken goed waar hulp nodig is. Daarbij redeneren ze niet alleen vanuit aanbod of regels, maar vanuit het huishouden. Zoals een moeder het formuleert, toen ze gevraagd werd wat stichting Leergeld vooral moest blijven doen:

“Vooral blijven kijken waar hulp nodig is. Ze gebruiken echt hun ogen, maar ook hun hart.”

---

3. ONVOORWAARDELIJK, RESPECTVOL, EN NIET OORDELEND

“Vorig jaar belde de intermediair weer. Ze vroeg of ze nog langs moest komen. Nu hebben we het op de rit. We komen zelfs niet meer in aanmerking voor hulp. Dan is het ook klaar.”

Huishoudens ervaren de interventie van stichting Leergeld als onvoorwaardelijk. Er worden geen extra voorwaarden gesteld, zoals een sollicitatieplicht of een andere tegenprestatie. Als hun situatie onveranderd is, kunnen zij ook voor het nieuwe schooljaar rekenen op ondersteuning van Leergeld:

“We hebben twee schooljaren achter elkaar ondersteuning gehad van stichting Leergeld. Het eerste jaar is de intermediair langs geweest om alles door te nemen. Voor het tweede jaar belde ze: “Joh, hoe is het? Is het verbeterd? Nee, ok! Stuur de facturen van de dans- en pianoles maar deze kant op!”

De respectvolle, niet-oordelende houding ervaren de huishoudens niet alleen omdat zij, als het nodig is, ondersteuning ontvangen. Ook de benadering en houding van de intermediairs speelt hierin een belangrijke rol:

“Ze komen binnen en zijn gewoon zichzelf. Niet in pak of bedrijfskleding. Dit ben ik. En geen dingetje op of iets herkenbaars van stichting Leergeld. In het dorp zeggen ze: ‘Hoi’, maar ze zullen nooit laten blijken dat ze jou geholpen hebben. Het is allemaal heel relaxed.”

Voor huishoudens die ondersteuning hebben ontvangen van stichting Leergeld, werkt die onvoorwaardelijkheid twee kanten op. Vaders en moeders noemden in de gesprekken dat zij, op het moment dat ze uit de sores zouden zijn, zich in willen zetten voor de stichting. Als intermediair of ter ondersteuning bij het uitvoeren van

administratieve taken. Zo leidt de onvoorwaardelijkheid tot meer spontane betrokkenheid bij stichting Leergeld.

4. JE STAAT ER NIET ALLEEN VOOR

Een vierde waarde die in de antwoorden van de huishoudens meerdere malen terugkomt, gaat over het gevoel dat je er niet alleen voor staat. Leergeld is er niet om alle problemen voor je op te lossen. Maar ze kan je wel ondersteunen bij het oplossen van die problemen:

“Het huisbezoek was zeer prettig. De dame die kwam was een zeer aangenaam persoon. Een warm iemand. Die met je meedacht. Ze bevestigde mijn gevoel. Dat ik het niet allemaal alleen op hoefde te lossen.”

“Ik denk dat hoe ik in mijn vel zat voor stichting Leergeld een 6 was. En nou een 8. Het gevoel wat je daarbij hebt gekregen is ‘je staat er niet alleen voor’ en ze hebben zoveel druk van je afgenomen. Het idee ‘als het voor mijn kinderen maar doorgaat’, dat is het allerbelangrijkste.”

Dit gevoel wekken intermediairs op door mee te denken. Zij focussen zich op de kinderen in het huishouden en doen er alles aan om hen mee te laten doen. Door schoolreisjes te betalen en geld voor contributie bij de sportclub. De interventie die ervoor nodig is om kinderen (weer) mee te laten doen, focust zich echter niet altijd direct op de kinderen. De intermediairs van Leergeld kijken verder dan dat. Zij denken na over waarmee het gezin echt geholpen is. Zo geven ze het huishouden het gevoel dat ze er niet alleen voor staan:

“Het helpt ook heel erg dat ze begrip toont. Dat doet ze vanaf het begin aan al. Pa was net overleden. Ik wilde alleen maar die zwemles. Maar voor je het weet ben je aan het praten en zegt ze ‘je maar dat kan toch niet, als het water bij je over de vloer loopt in de badkamer – volgende week komt iemand bij je langs en is het geregeld’.”

“VOOR DE KINDEREN
KON ALLES GEWOON
DOORGAAN, DAT GAF
EEN HOOP LUCHT.”

“We hebben hoge medische kosten omdat mijn zoontje in het buitenland behandeld wordt voor brandwonden en de zorgverzekeraar steeds minder vergoedt vanwege een verandering in beleid. Dat is geen overbodige luxe, zeker nu hij in de groei is, en dus ook zijn huid groeit. Hier in de regio bieden ze nergens die therapie aan. Dat begon destijds zo omdat hier de ziekenhuizen vol zaten. De hoge eigen bijdrage is een flinke belasting op mijn financiële gezondheid. Dan kijkt de intermediair of het elders gedeclareerd kan worden. Dat is meedenken.”

---

5. VEILIGHEID & VANGNET

“Op een dag hoop je natuurlijk te zeggen: “Ik heb jullie niet meer nodig.” Maar tot die tijd is het fantastisch dat ze me helpen. En dat ze er zijn.”

Het laatste waardecluster dat wij in de antwoorden van de huishoudens herkenden, staat in het verlengde van de vorige. Stichting Leergeld en haar intermediairs geven huishoudens een gevoel van veiligheid. Daarbij gaat het om fysieke veiligheid:

“We klopten eerst aan voor zwemles. Onze jongste had namelijk nog geen zwemdiploma en was in de winter door het ijs gezakt. “Fijn dat je vriendjes op het ijs gaan staan - maar jij niet” hadden we nog gezegd. Maar hij vond dat toch wel heel grappig. Na het gesprek met de intermediair was het heel prettig hoe snel het toen ging. Binnen een week was het geregeld.”

Maar ook om emotionele veiligheid. Huishoudens hebben het gevoel dat ze terug kunnen vallen op de stichting in tijden dat het minder gaat. Op het moment dat zij overbelast zijn, kan Leergeld hen ontlasten:

“Ik kreeg heel snel bericht van stichting Leergeld dat de schoolkosten van de kinderen (deels) betaald werden. En daarbij een bericht met wat ik nog meer aan kon vragen. Ze heeft me niet losgelaten. Die impact is enorm geweest. Het is niet: we hebben betaald

en we laten weer los. Ze blijven meedenken met wat er mogelijk nodig is. Ze vroeg bijvoorbeeld of we een computer hadden thuis.”

Een andere moeder beschrijft hoe het haar niet lukte om bijzondere bijstand aan de vragen. Haar aanvraag werd afgewezen en om haar bezwaar toe te lichten werd ze verwacht op een plek die niet eenvoudig bereikbaar was op de fiets, ze moest er zijn op een tijdstip dat ze zorg voor de kinderen had terwijl ze herstellende is van kanker. Het aanvragen van bijzondere bijstand was voor deze moeder op dit moment te veel. Ze kon toen terugvallen op de ondersteuning van stichting Leergeld:

“Voor de bijzondere bijstand van de gemeente zijn er zoveel formulieren nodig. Mijn hoofd stond er niet naar. Het was toen veel gedoe, met al die afschriften. Toen ik het toch deed, werd het afgewezen. Ik ben in beroep gegaan, maar moest daarvoor op vrijdag om 5 uur bij de gemeente verschijnen. Dat is 10 kilometer verder op. Terwijl ik kinderen heb. En herstellende ben van kanker. Dat lukt me fysiek gewoon niet, om daar dan op de fiets te komen. Dus ik dacht toen ‘laat maar’.”

CONCLUSIE

Op waarde-niveau vertegenwoordigt Stichting Leergeld voor gezinnen vijf verschillende waarden:

1. Dat je te vertrouwen bent
2. Dat je gezien en gehoord wordt
3. Dat je onvoorwaardelijk, respectvol en niet oordelend geholpen wordt
4. Dat je er niet alleen voor staat
5. Dat je gezin veilig is en een vangnet heeft

Ouders waren niet gewend om deze waarden te ervaren in contact met andere instanties of hulpverleners. De meeste gezinnen vinden deze waarden bijzonder en waarderen ze. De gevolgen die deze benadering op de gezinnen heeft, beschrijven we in de volgende hoofdstukken.

"ALS JE VAN €15,- PER DAG ROND MOET KOMEN IS DAT HEEL MOEILIJK"

Mijn vader stierf in 2011. Toen hij ziek was, reisde ik bijna elke dag op en neer van Noord-Drenthe naar Leeuwarden, terwijl ik ook een drukke baan in de horeca had. In die periode begon ik mij overspannen te voelen. Uiteindelijk bleek ik al een lange tijd in een burn-out te zitten. Ik wilde me laten omscholen en maakte met mijn oude werkgever afspraken over financiële ondersteuning. Die is hij echter nooit nagekomen. Dat kwam pas aan het licht toen ik achterstanden had opgebouwd. Die waren inmiddels zo hoog geworden dat ik ze niet zomaar weer kon inlopen. Ik studeerde, waar moest ik het van betalen? En van welk geld moest ik mijn gezin onderhouden en voor mijn kinderen zorgen?

Die periode was heel heftig. Het drukt een grote stempel op je gezin, met alles. Via de ouderraad was ik bekend met Leergeld. Het voelde heel logisch om bij hen een aanvraag te doen. De lokale stichting nam toen direct contact met ons op. Het was een dame die ik kende. Dat heb je hier veel in het dorp. Het weerhoudt sommige mensen ervan om hulp te vragen, maar het was een heel prettig gesprek. Ze dacht met ons mee.

Leergeld zorgde ervoor dat mijn kinderen naar muziek- en dansles konden blijven gaan. Mijn oudste dochter kreeg een laptop voor op de middelbare school en ik kon op school blijven sparen voor de schoolreisjes. Elk jaar blijven de kinderen hier in de buurt. Het laatste jaar maken ze een grote trip. Daar spaar je elk jaar een beetje voor. Die betaling is dankzij Leergeld gewoon doorgaan en dit jaar kon mijn oudste dochter mee op reis. Het heeft een groot verschil gemaakt voor mij en mijn vrouw, een gigantisch verschil. Voor de kinderen ook. Voor hen kon alles gewoon doorgaan en wij hoefden ze niet uit te leggen dat ze niet meer naar muziek- of dansles konden gaan. Zo konden ze positieve ervaringen op blijven doen. Natuurlijk kon niet alles meer, maar dit hadden ze in ieder geval nog en dat gaf een hoop lucht.

Mijn vrouw werkte heel veel en ik studeerde. We hadden helemaal geen tijd. Leergeld bracht veel lucht. Die energie konden we gebruiken om andere dingen op te lossen. Het klinkt misschien een beetje gek, maar zonder Leergeld weet ik niet of wij nog getrouwd waren geweest. Het heeft ons erdoorheen gesleept.

Vorig jaar belde de intermediair weer. Ze vroeg of ze nog langs moest komen. Nu hebben we het op de rit. We komen zelfs niet meer in aanmerking voor de hulp. Dan is het ook klaar. Dit geeft een veel beter gevoel voor ons.

B. HET BELANGRIJKSTE
VERSCHIL OP WELKE
MANIEREN MAAKT DE
LEERGELD AANPAK
VERSCHIL VOOR DE
GEZINNEN?

In dit hoofdstuk staat het tweede perspectief centraal. Hier beschrijven we op welke manieren de Leergeld aanpak verschil maakt vanuit het perspectief van de gezinnen. Hoewel een prettige benadering waardevol is, is goed geholpen worden immers net zo belangrijk. Op deze manier krijgen we inzicht in hoe de ondersteuning van Leergeld is ervaren – heeft het de gezinnen geholpen, een zetje in de rug gegeven? En was bijdrage van stichting Leergeld uniek, of hadden deze gezinnen ook bij een andere instantie kunnen aankloppen? De eerste vraag die we stellen gaat daarom over hoe stichting Leergeld zich verhoudt tot partners en andere interventies en in welke mate zij een unieke bijdrage levert of een unieke doelgroep bedient. De tweede vraag gaat over de momenten waarop een Leergeld interventie een doorbraak betekende voor een kind of gezin. We vatten een doorbraak op als het voorkomen van een vicieuze cirkel of het beginpunt van een positief ontwikkelingstraject. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het huisbezoek.

Een waardevolle bijdrage

De lokale Leergeld stichtingen gaan in hun werk een stapje verder dan veel andere instanties en zijn uniek in verschillende opzichten. Namelijk als het gaat om de voorzieningen die zij verstrekt, het bereik dat ze heeft, de doelgroepen die zij bereikt en de morele ondersteuning die indirect het gevolg is van haar interventie. We beschrijven deze verschillende onderdelen hieronder.

WAARDEVOLLE BIJDRAGE | VOORZIENINGEN

De lokale stichtingen onderzoeken goed waar ondersteuning van de gemeente ophoudt en ondersteuning van Leergeld verder gaat. Als al het andere is benut, stapt Leergeld in. Omdat zij per gezin kijkt wat er nodig is, zijn haar interventies en de voorzieningen die ze verstrekt uniek. Voor de bijdrages die het mogelijk maken dat kinderen aan school, sport, cultuur en welzijnsactiviteiten kunnen deelnemen, bestaat doorgaans geen alternatief. Zwemles is daar een belangrijk voorbeeld van:

“Toen hij 4 was, is onze zoon bijna verdronken. We waren in de zomer gaan zwemmen in een meer hier in de buurt en hadden hem even uit het zicht verloren. Gelukkig kon hij toen gereanimeerd worden. In de jaren daarna moest hij natuurlijk op zwemles, maar daar hadden we zonder stichting Leergeld geen geld voor.”

UNIEKE BIJDRAGE | BEREIK

Een tweede unieke aspect van Leergeld dat gezinnen in de gesprekken benadrukten, was haar bereik. Gezinnen die in principe in aanmerking kwamen voor ondersteuning van de gemeente, wisten daar niet goed gebruik van te maken. Omdat er met het aanvragen van de ondersteuning te veel tijd gepaard ging, of omdat die om een andere reden ondoorgrondelijk leek.

“Bij andere partijen hebben we het niet geprobeerd, omdat daar vaak maanden overheen gaat voor je een antwoord krijgt. En we hadden het nu nodig.”

“Zonder Leergeld? School zegt: ‘Er is altijd iets te regelen’. Maar eigenlijk kunnen de kinderen zonder ouderbijdrage niet mee op schoolreisje en ze kunnen geen gebruikmaken van de ICT op school. Er valt misschien wel iets te regelen, maar het is wel heel lastig.”

Enkele keren verkeerden de gezinnen nog niet in diepe problemen, maar dreigde de situatie wel te verergeren. Met een relatief eenvoudige interventie kon dat voorkomen worden. Voordat dit gezin echter aanspraak kon maken op gemeentelijke hulp, moest er eerst het een en ander misgaan. Vanuit de overheid zijn er pas middelen beschikbaar als het kalf verdronken is. Stichting Leergeld wil daar niet op wachten.

“Vooral het contact zoals het nu gaat, merendeel telefonisch, soms via mail: het persoonlijke contact geeft een heel vertrouwd gevoel. Ze kennen de situatie en onze kinderen. Dat is eigenlijk een heel groot pluspunt. Bij de Stadsbank keken ze puur naar de feiten. We konden destijds de lasten nog betalen, maar ik kon over drie maanden mijn huur niet betalen. Toen zei de Stadsbank: ‘maar er is nu nog geen probleem, dus wij kunnen u niet helpen. Bij Leergeld ging het andersom: we gaan eens kijken wat we kunnen doen om te voorkomen dat u straks in de problemen raakt.”

“Ze geven eerst hulp, dan pas komt de routine. Bij de gemeente is het andersom.”

Met haar benadering bereikt Leergeld niet alleen mensen die in principe wel in aanmerking zouden komen voor ondersteuning vanuit de gemeente of andere stichtingen, maar daar geen gebruik van weten te maken. Er zijn ook mensen die helemaal niet in aanmerking komen voor gemeentelijke ondersteuning.

UNIEKE BIJDRAGE | DOELGROEP

In ons onderzoek kwamen we drie verschillende doelgroepen tegen die de lokale stichtingen, vaak in tegenstelling tot lokale gemeenten, in beeld hebben. Het gaat om mensen met een hoog inkomen en schulden, mensen die net boven de bijstandsnorm leven, en gescheiden of alleenstaande vaders.

“Toen hebben we niet meer geprobeerd om ergens anders ondersteuning te krijgen. Onze inkomens waren te hoog. We kregen veel geld binnen, maar konden heel weinig uitgeven. Wat dat betreft zaten we op bijstandsniveau. Maar veel extra’s konden we niet krijgen. Omdat we zo’n hoog inkomen hadden.”

“We hadden een gigantisch hoog inkomen, maar ook heel hoge zakelijke schulden. We zaten in de schuldsanering en hadden 90 Euro per week om te besteden met z’n zessen. Maar niemand zag het.”

Beide gezinnen komen volgens de regels van de gemeente waar zij wonen niet in aanmerking voor ondersteuning. In hun beoordeling hanteren veel gemeenten het bruto-inkomen van het gezin. Voor deze gezinnen is dat te hoog om in aanmerking te komen voor enige vorm van ondersteuning en vallen zij buiten de boot. In tegenstelling tot gemeenten, onderzoekt Leergeld het besteedbare inkomen van de gezinnen. Omdat zij schulden aflossen, komt dat veel lager uit en komen ze in aanmerking voor ondersteuning.

NET BOVEN DE BIJSTAND

“Bij de gemeente kan ik geen ondersteuning krijgen, omdat mijn inkomen meer dan 110% van een uitkering is.”

“Ik heb een jaarcontract. Elke maand krijg ik hetzelfde inkomen, net boven de grens van bijzondere bijstand. Zij hanteren 110% terwijl ik op 130% zit. Dat scheelt 200 euro, maar het betekent dat ik elke maand 400 euro zelf moet betalen. Dat is toch krom?”

Vanwege de armoedeval kunnen ook de kinderen in deze gezinnen niet meedoen. Ondanks het feit dat het inkomen van de gezinnen boven de bijstandsnorm zit. Zij

komen niet in aanmerking voor ondersteuning vanuit de gemeente. Leergeld ondersteunt deze gezinnen wel.

ALLEENSTAANDE VADERS

“Ik was nooit hulpbehoevend, trok nooit aan de bel. Hiervoor werkte ik vaak 80 uur per week als bakker. Maar voor de kinderen was het inmiddels wel noodzakelijk. Mijn dochters waren namelijk bij hun moeder uit huis geplaatst. Terwijl moeder nog wel de kinderbijslag kreeg. Dus toen had ik opeens de zorg én de rekeningen. Met alle kosten voor de kinderen en de rechtszaken die toen liepen vraag je je af‘ waar moet ik het vandaan halen?”

Deze vader redde het niet toen hij plotseling de zorg voor zijn kinderen op zich moest nemen. Hij werd daar namelijk niet financieel bij ondersteund, net als een andere alleenstaande vader uit het onderzoek. Dat heeft twee redenen. Ten eerste gaat alle financiële ondersteuning die de overheid voor de kinderen verstrekt vaak naar de moeder, en niet automatisch naar de verzorgende vader. Ten tweede gaat de overheid ervan uit dat ook bijstandsgerechtigden kunnen sparen voor grote uitgaven, zoals een bed. Wanneer een kind plotseling in huis komt, is dat geen reële aanname. Ten slotte is het op orde brengen van financiën ook afhankelijk van rechtszaken met een lange doorlooptijd. In deze overgangperiode biedt stichting Leergeld uitkomst.

UNIEKE BIJDRAGE | HUISBEZOEK

Een belangrijk onderdeel van de unieke bijdrage van Leergeld is het huisbezoek. De intermediair spreekt de gezinnen die om ondersteuning vragen het liefst bij hen thuis en niet op kantoor. Voor veel gezinnen was dit een positieve en waardevolle ervaring:

“Het waren heel nette vrouwen. Ze waren erg discreet. Ze hadden veel begrip, maar waren ook praktisch. Waar heb je nu ondersteuning bij nodig? En respectvol. Het was een fijn gesprek.”

“ALS DE KINDEREN
TEVREDEN ZIJN, BEN
JIJ OOK TEVREDEN EN
HOUD JE JE VECHTLUST.”

“Dan komt er iemand van Stichting Leergeld en die neemt je problemen serieus. Die biedt een luisterend oor en denkt met je mee. En dat kan denk ik alleen als je face to face met elkaar praat. Dat is echt een stukje toegevoegde waarde.”

“Ze was heel duidelijk, direct. Zei waar het op stond. “Je moet openheid van zaken geven” zei ze van tevoren. Als je dan al een drempel hebt, kan je zeggen: ‘Nou, daar heb ik geen zin in.’ Daar zijn ze heel open en eerlijk in. Het is natuurlijk gek binnenkomen om zonder waarschuwing te vragen of je even iemands bankrekening mag zien.”

Verreweg de meeste gezinnen waarden het huisbezoek. In totaal vonden dertien van de vijftien ouders het huisbezoek (heel) prettig. Maar niet iedereen was onverdeeld positief over het huisbezoek. Een gezin keek eerst de kat uit de boom en had niet met iedere intermediair een klik. Bij een ander gezin bleek de intermediair een bekende te zijn. Dat voelde in eerste instantie als een extra drempel. Bij beide gezinnen met initiële weifeling verdween die snel, gevolgd door waardering voor het huisbezoek en de intermediairs.

“In eerste instantie schrok ik van het huisbezoek. Want ik ken de intermediair van vroeger van mijn werk. En de andere intermediair was vroeger de leerkracht van mijn kinderen. Het fijne was dat de een mijn verleden kende. En de ander gezien heeft wat ik al die jaren heb gedaan voor mijn kinderen. En nu horen ze wat voor ellende daarachter zat, wat voor worsteling. Ik heb gezegd: dit vind ik wel even moeilijk. Maar toen ik daar doorheen was, was het eigenlijk wel fijn, omdat ze me kenden. Ze hebben gezegd: ‘als je nog tegen dingen aanloopt met de kinderen, dat ze niet mee kunnen doen aan de samenleving, neem gewoon even contact op. Nee heb je, ja kun je krijgen, want we hebben ook contact met andere stichtingen. Vraag het gewoon.”

Het was daarnaast niet voor iedereen makkelijk om hulp te vragen en hun problemen te bespreken. Al maakte het voor deze vader niet zoveel uit. Hij vond dat hij geen keuze had:

“Je staat toch in je nakie. Op een gegeven moment weet je niet beter. Dan ben je de schaamte voorbij. Ik heb er geen moeite mee. Ik heb niets te verbergen. Dat kunnen ze met eigen ogen komen zien. Het is prettig dat je in een keer kan laten zien hoe het zit.”

De waardering voor het huisbezoek is niet los te zien van de waardering voor de benadering van de intermediairs, die in het vorige hoofdstuk beschreven staat. Het is de combinatie van de werkwijze, benaderingswijze, persoonlijke kwaliteiten van intermediairs en het huisbezoek zelf die op prijs wordt gesteld door gezinnen.

Toch kan de aankondiging van een huisbezoek ook als onwenselijk of intimiderend worden ervaren. Wanneer een huisbezoek niet mogelijk is of wanneer een gezin sterk de voorkeur geeft aan een gesprek buitenshuis, bieden de meeste Leergeld stichtingen een alternatief aan. Zo wordt ten dele voorkomen dat gezinnen die zich aanmelden maar het huisbezoek als drempel ervaren niet bereikt worden.

ALGEMEEN

Het werk dat lokale Leergeld stichtingen verrichten doen ze niet in isolement. Integendeel, intermediairs en coördinatoren benutten zoveel mogelijk gemeentelijke – en andere voorliggende voorzieningen – en bouwen daarop voort. De lokale stichtingen die wij spraken hebben een goed beeld van de sociale kaart van de gemeente waarin zij werken. Zij weten welke hulp en ondersteuning de gemeente kan verstrekken aan gezinnen en voor welke interventie Leergeld van betekenis kan zijn.

Een aantal stichtingen heeft die lokale samenwerking verder ontwikkeld dan andere stichtingen. Zo werken sommige stichtingen nauw samen met de voedselbank. Als een gezin daar is aangemeld, en een aanvraag doet bij Leergeld, wordt het inkomen van het gezin niet nog eens gecontroleerd. De afspraak daar is: als je in aanmerking komt voor de voedselbank, kom je ook in aanmerking voor ondersteuning van stichting Leergeld. Veel Leergeld stichtingen werken samen met partners die soortgelijke missies hebben, zoals Jarige Job, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Fonds Urgente Noden of Nationaal Fonds Kinderhulp. De meest integrale benadering en intensieve samenwerking met lokale partners zagen we bij een stichting in het oosten van het land.

Zo zorgen lokale stichtingen ervoor dat zij, in samenwerking met gemeenten of andere partners, er optimaal voor kunnen zorgen dat kinderen van deze gezinnen (weer) mee kunnen doen.

De gevolgen van de Leergeld aanpak

In het huidige onderzoek ontbreekt een controlegroep. Wat er precies was gebeurd zonder de interventie van Leergeld is daarom niet met zekerheid te zeggen. Tegelijkertijd hebben veel ouders wel degelijk een beeld van wat er was gebeurd zonder stichting Leergeld. Intermediairs en coördinatoren zijn daar voorzichtiger in. De beelden en verwachtingen van ouders zelf presenteren we in deze sectie.

Het meest directe gevolg van de stichting Leergeld aanpak bestaat uit de participatie van kinderen aan school, cultuur, sport en welzijnsactiviteiten. Uit de interviews blijkt dat er daarnaast nog twee manieren zijn waarop interventie van Leergeld verschil maakt op de lange termijn, in de perceptie van ouders. Enerzijds uit het voorkomen van een vicieuze cirkel, anderzijds uit het begin van een positief ontwikkelingstraject.

EEN VICIEUZE CIRKEL VOORKOMEN OF DOORBREKEN

In alle huishoudens leidt het niet kunnen meedoen van kinderen aan sport, school, cultuur of welzijnsactiviteiten tot stress. Ouders proberen dat gebrek voor hun kinderen zo goed mogelijk te compenseren. De ouders en verzorgers die we voor dit onderzoek spraken, staken daar zeer veel moeite in. Zij boorden al hun creativiteit aan om de penibele situatie zo aangenaam mogelijk te maken voor hun kinderen. Dankzij de Leergeld interventie kunnen kinderen weer meedoen, en valt er een grote last van hun ouders' schouders.

Daarbij beschreven vijf van de vijftien gezinnen expliciet dat de interventie van stichting Leergeld een vicieuze cirkel heeft doorbroken of helpen voorkomen. Die verhalen zijn allemaal uniek. Soms hebben ze betrekking op de kinderen, soms op de ouders zelf.

Zo vertelt een vader:

“Zonder Stichting Leergeld weet ik niet of wij nog getrouwd waren geweest. Mijn vrouw werkte veel en ik studeerde. We hadden helemaal geen tijd. Stichting Leergeld bracht veel lucht. Die energie konden we gebruiken om andere dingen op te lossen. We wisten dat het met de kinderen in ieder geval goed zat.”

Een andere vader voegt daaraan toe dat de interventie zowel voor hemzelf als zijn kinderen verschil maakte:

“Zou er een stapeling van problemen zijn gekomen zonder Leergeld? Dat weet ik wel zeker. De problemen zouden groter en complexer zijn geworden. Sowieso psychische problemen, want ik sliep er echt niet van 's nachts. Schulden maken konden we al niet eens meer bij de bank, we hadden 30% inkomensverlies, en geen auto, computer of telefoon meer vanwege mijn ontslag. Dus de huur betalen werd al een probleem. Dat wordt dan echt een stressfactor”.

“Nu kunnen en mogen onze kinderen gewoon meedoen op school. Hun medeleerlingen, vriendjes en vriendinnetjes weten het eigenlijk niet. Ik denk dat dat iets van de kinderen zelf is, misschien een beetje schaamte. Diep van binnen weten ze heel goed dat ze anders een aantal dingen heel anders hadden moeten doen, en tekst en uitleg hadden moeten geven aan hun vriendjes. Dat is voor pubers geen gezonde toestand.”

Kinderen uit gezinnen met financiële schaarste, merken soms inderdaad dat ze sociaal uitgesloten of zelfs uitgestoten worden door leeftijdsgenoten. Daar vertelt een vader het volgende over:

“Mijn dochter werd gepest. Om haar (tweedehands) fiets en om haar kleding. De eerste paar weken ging het goed op school. Ze haalde goede cijfers. Daarna werden haar cijfers slechter. Een meisje wil niet met een tweedehandsfiets naar school. Toen hebben we Stichting Leergeld gevraagd of ze een nieuwe fiets mocht. Dat is ongebruikelijk. Maar Stichting Leergeld zei dat ze het zouden regelen. Het zou wel even duren. Maar het is gelukt. Zij hebben toen ook geregeld dat mijn dochter huiswerkbegeleiding

A person wearing a white martial arts gi with a blue belt is shown from the back. They are holding a black protective pad against their back. The setting appears to be a martial arts dojo with a red and yellow mat on the floor.

“ALS JE TE VAAK NEE
MOET ZEGGEN TEGEN
JE KINDEREN, RAKEN
ZE VERDRIETIG EN
ONGELUKKIG...”

kreeg. De school bood dat ook aan. Maar dat kostte 300,- per maand!” Zo doorbrak de interventie van stichting Leergeld een vicieuze cirkel bij zijn dochter. Daarmee voorkwam de interventie het doubleren van dochter.

Ten slotte vertelt een alleenstaande moeder die net boven de bijstandsnorm verdiende en vervolgens netto minder budget overhield dan wanneer ze in de bijstand was gebleven, dat ze dankzij de hulp van stichting Leergeld kan blijven werken:

“Zeker. Ik heb echt veel rust gekregen. Misschien had ik moeite [om de stap naar stichting Leergeld te zetten] in het begin. Want liever werk ik zelf voor mijn geld. Maar nu ik ook een betalingsregeling met mijn schuldeisers kan treffen, stelt dat mij juist in staat om te blijven werken, in plaats van terug de bijstand in te gaan.”

BEGIN VAN POSITIEF ONTWIKKELINGSTRAJECT

Daarnaast stelt de Leergeld interventie kinderen in staat om een positief ontwikkelingstraject in te zetten of te continueren. Dat zien we in twaalf van de vijftien situaties. In de overige situaties zorgden ouders er op creatieve wijze voor dat hun kinderen zo min mogelijk (of zelfs helemaal niets) merkten van de beperkingen die de financiële situatie van het gezin met zich meebracht. Een aantal gevolgen van de interventie wordt door vrijwel ieder gezin genoemd: de kinderen voelen zich niet minder of lager dan andere kinderen, ze ontwikkelen meer zelfvertrouwen en doen meer sociale contacten op. De beschrijving van een alleenstaande moeder is exemplarisch:

“Blijde kinderen is een blijde mama. Ik kan nu tegen mijn kinderen zeggen: ‘Je mag een sport uitkiezen! Ze zitten niet de hele dag op de bank. Want ze moeten op dinsdagavond gaan trainen. Ze zijn zelfverzekerd. Hebben sociale contacten met kinderen om heen. Ze leren andere mensen kennen. Het is een verrijking. Al is het soms heel hectisch, als alle drie naar sport gaan.’”

Een soortgelijke reactie geeft een alleenstaande vader:

“Zonder Leergeld? Dan had mijn dochter heel lang kunnen wachten. Tot ze een fiets kon krijgen. Turnen had er niet in gezeten. We moeten rondkomen van om en nabij vijftig euro per week. Ik denk dat dat zeker een voordeel is geweest dat ze met een hele grote groep meiden heeft kunnen turnen – voor haar eigen sociale contacten, vriendinnen. Ze praat nu een stuk makkelijker, is minder verlegen.”

Daarnaast zijn er een aantal unieke verhalen. Zoals de jongen die hockey speelde, en daarmee moest stoppen omdat zijn ouders financiële problemen hadden. Met stichting Leergeld is dat voorkomen, en een paar jaar later werd hij Nederlands kampioen met zijn team. Een dochter, die van stijldansen houdt, en afgelopen voorjaar aan het NK in Almere heeft deelgenomen. De zoon die onzeker is in drukke omgevingen met veel kinderen, vanwege de brandwonden die hij heeft opgelopen. Die doen namelijk pijn bij onverwachte bewegingen. Door stichting Leergeld kon hij op judo en leerde hij vallen en zelfverdediging. Zo kwam hij erachter dat hij sterker is dan gedacht en weet hij dat vallen geen pijn hoeft te doen. Hij werd steeds minder onzeker en zijn zelfvertrouwen groeide.

De unieke bijdrage die stichting Leergeld levert aan de positieve ontwikkeling van kinderen komt ook goed terug in het volgende verhaal, van een groot pleeggezin:

“Mijn pleegdochter is 15 jaar en danst veel. Op de opleiding zeiden de docenten telkens tegen mij dat ze echt een talent is. Ze heeft moeite met school, dansen is echt haar leven. Nu is er een dansopleiding in de buurt, waarmee ze van dansen haar beroep kan maken. Daar zijn maar veertig voor. Ze dacht eerst ‘dat is niet voor mij weggelegd.’ En wij hadden het geld er niet voor. We zijn namelijk een groot gezin, met veel pleegkinderen en inmiddels ook kleinkinderen. Die wil ik ook niet tekort doen (...). Onze dochter had altijd een slechte klik met haar mentor op de middelbare school. Nu ze op de dansopleiding is, zie ik haar weer glunderen. Ze ontdekt dat ze allerlei dingen tóch kan, zoals zingen. En heeft veel meer zelfvertrouwen. Spreekt vaker af met vriendinnen en vrienden van de opleiding. En ze ontwikkelt zo ook steeds meer verantwoordelijkheidsgevoel. Je merkt dat ze nu echt volwassen aan het worden is, meer initiatief neemt. Zo helpt ze de andere klein- en pleegkinderen ook. Daarnaast is ze

ook wat meer een normale puber geworden, en dat vind ik eigenlijk een hele gezonde ontwikkeling. Ze heeft nu minder angsten, meer doorzettingsvermogen, zit gewoon goed in haar vel. Ze is vrolijker en durft te dansen en te zingen voor een groep. Daarvoor vond ze dat ze een lelijke stem had. En dat allemaal dankzij haar dansopleiding.”

CONCLUSIE

De gezinnen hebben veel waardering voor stichting Leergeld vanwege het verschil dat de stichting in hun perceptie maakt. In eerste instantie voor hun kinderen, maar daarmee ook voor henzelf. Door vicieuze cirkels te voorkomen of doorbreken, en positieve ontwikkelingstrajecten van hun kinderen mogelijk te maken. Dat blijkt ook uit de antwoorden op de vraag op gezinnen stichting Leergeld zouden aanraden. Ieder gezin zou stichting Leergeld namelijk aanraden aan vrienden, familie, of bekenden. Een derde van de geïnterviewde gezinnen had stichting Leergeld al (meerdere) malen aangeraden. Dat gebeurt primair via mond tot mond-reclame. Een enkeling promoot stichting Leergeld online, zoals in Facebookgroepen voor alleenstaande moeders.

“IK HAD ER SLAPELOZE NACHTEN VAN”

Ik heb mijn hele leven gewerkt. Tot ik ziek werd en tijdelijk arbeidsongeschikt raakte. Destijds had mijn ex-partner ook nog een parttime baan, dus kwamen we net boven de inkomensgrens uit die de gemeente hanteerde voor bijzondere bijstand. Ook bij de voedselbank konden we niet terecht. Maar we maakten wel kosten, onder andere omdat ik ziek was. De WMO-consulent was erg positief over stichting Leergeld. Dat boezemde vertrouwen in. Net als de verhalen op het internet. We hadden bovendien niet echt een keuze. We stonden met de rug tegen de muur.

Het huisbezoek maakte het voor mij heel persoonlijk, die aandacht. Ik ben bij de gemeente doorverwezen naar de Stadsbank, voor onze schulden. Daar werd ik behandeld als een nummer, ik voelde me daar helemaal niet gehoord. Bij Leergeld bracht het huisbezoek persoonlijke aandacht. Ze vroegen: ‘wat is er nodig voor de kinderen? Ik voel me gehoord en begrepen. Omdat ze thuis geweest zijn, weten ze hoe de situatie is – dat praat gewoon heel makkelijk. Deze mensen weten met een paar woorden wat we nodig hebben.

We konden de ondersteuning goed gebruiken. Want onze middelste zou naar de middelbare school gaan. Daarmee kwamen er een hoop kosten op ons af – schoolgeld, rekenmachine, schriften, een fiets, computer. Uiteindelijk zijn we met de meeste gekke dingen geholpen. Dingen waar wij in eerste instantie niet aan dachten. Zoals een pakket voor de verjaardag van onze kleinste.

En mijn middelste voetbalt, de kleinste meid zit op judo. Dat is geweldig, dankzij stichting Leergeld kunnen we dat doorzetten.

Zonder Leergeld zouden de problemen groter en complexer zijn geworden. Sowieso de psychische problemen, want ik had er slapeloze nachten van. We hadden minder inkomen, hadden geen auto, computer of telefoon meer vanwege het ontslag. Zelfs de huur betalen werd een probleem. Dus voor de kinderen zorgen wordt dan echt een stressfactor. Ons welzijn is met de interventie van stichting Leergeld zeker voor ons als ouders echt van een 4 naar een 8 gegaan.

Wij zijn altijd open en eerlijk geweest naar de kinderen. We legden ze uit dat we geen dure sportkleding konden betalen. Soms willen ze dat dan toch. In een gesprek legden we dan uit dat dat even niet kan. Hun medeleerlingen, vriendjes en vriendinnetjes weten het eigenlijk niet. Ik denk dat het iets van kinderen zelf is, misschien een beetje schaamte. Diep van binnen weten ze dat ze anders een aantal dingen heel anders hadden moeten doen en tekst en uitleg hadden moeten geven aan hun vriendjes. Dat is voor pubers geen gezonde toestand.

Door de ondersteuning kunnen ze sporten, kunnen ze naar school en zitten ze lekker in hun vel. Ze hebben die stress en spanning echt gevoeld. Nu is dat weg, dat merken ze zeker. Ik werk nu weer vier dagen per week. Mijn financiële mogelijkheden worden beter. Dat is fijn voor de kinderen.

C. LEERGELD IN EEN BREDER PERSPECTIEF

Het derde en laatste perspectief is dat van externe partners. Leergeld werkt nauw samen met andere maatschappelijke organisaties en de lokale overheid. In dit hoofdstuk verkennen we als gedachte-oefening of en in welke mate zij baat hebben bij de interventie van Leergeld. Stel dat stichting Leergeld er niet was geweest, wat was er dan mogelijk gebeurd? Komt Leergeld bijvoorbeeld als eerste organisatie achter de voordeur en verwijst ze door? Compenseert Leergeld voor andere instanties? Voorkomt een interventie voortijdig schooluitval of stimuleert het een sportieve en gezonde levensstijl? Of draagt stichting Leergeld bij aan een beleidsdoel? Dan produceert stichting Leergeld niet alleen waarde voor het gezin, maar ook publieke waarde. Hoe dat precies zit, maken we in dit deel van het rapport inzichtelijk. Dat doen we door inzichten uit de verschillende interviews te kijken door de bril van rendement, betrokkenheid en legitimiteit. Tezamen vormen deze waarden de publieke waarden driehoek. Wederom laten we waar mogelijk de gezinnen aan het woord.

Maatschappelijk rendement

Op basis van dit onderzoek kunnen we geen totale kosten-baten analyse van alle Leergeld interventies presenteren. Daarvoor is het aantal casus te laag, zijn de gemeenten te verschillend in populatie en de lokale stichtingen te divers in hun aanpak. Wel kunnen we voor individuele casus een voorzichtige inschatting maken van de maatschappelijke kosten die andere organisaties mogelijk ten behoeve van het gezin hadden gemaakt als stichting Leergeld er niet was geweest. Deze analyse is met name interessant voor casus die vaker dan 1 keer voorkomen en dus exemplarisch zijn voor een groter aantal.

SIGNALEREN EN DOORVERWIJZEN

De coördinatoren van de lokale stichtingen schatten in dat Leergeld vaak als eerste partij achter de voordeur komt. Om gezinnen optimaal te kunnen helpen, verwijzen ze door of schakelen ze hulp in van andere maatschappelijke partijen (zoals de gemeente, het sociale wijkteam of stichting Jarige Job). Soms worden gezinnen juist naar Leergeld doorverwezen door het sociale wijkteam. In circa 5% van de gevallen gaat het om ernstige meervoudige problematiek, volgens Leergeld coördinatoren. Het valt op dat andere partijen snel handelen wanneer een Leergeld intermediair of coördinator een vraag stelt. Gezinnen geven ook aan dat ze het prettig vinden om niet weer hun verhaal te hoeven houden aan zulke partijen. Daarmee fungeren de intermediairs en coördinatoren als een trusted third party. Dat verlaagt drempels voor de gezinnen – ze hoeven immers minder tijd en moeite te investeren om toegang te krijgen tot zorg en ondersteuning, en de doorlooptijd tot aanvang van die zorg en ondersteuning wordt verkort. Zo hoefden sommige gezinnen bijvoorbeeld niet zelf een WMO-indicatie aan te vragen voor huishoudelijke ondersteuning, of de intake voor de voedselbank te doorlopen.

DIRECTE EN INDIRECTE MAATSCHAPPELIJKE BATEN

Hoe Leergeld zich verhoudt tot externe instanties, blijft niet beperkt tot doorverwijzen. De interventie van Leergeld in de gezinnen maakt direct of indirect financieel verschil voor andere partijen in de publieke sector. Hieronder doen we een greep uit de casuïstiek en laten we zien hoe dat zit. Omdat we geen onderzoek hebben gedaan naar soortgelijke gezinnen die niet door stichting Leergeld zijn geholpen, baseren we ons telkens op de inschattingen van de gezinnen zelf.

SOLLICITEREN

“Ik heb geen computer. Die had ik destijds van mijn werk. Na mijn ontslag had ik die niet meer. Dus Leergeld heeft ons doorverwezen naar Nationaal Fonds Kinderhulp. Die hebben ons geholpen met een computer.”

De computer die de lokale stichting aan het gezin schonk, was vooral bedoeld voor de kinderen in het gezin. Zodat zij thuis hun huiswerk konden maken. Maar als de kinderen op school zaten, kon ook moeder de computer gebruiken. Om op vacatures te reageren en te solliciteren. Anders had ze daarvoor naar de bibliotheek gemoeten. Dat was voor deze moeder een te hoge drempel.

Een computer maakt mensen zelfredzamer. Het hielp deze moeder met solliciteren waardoor ze uit de uitkering kon stromen. Die uitstroom levert een directe financiële baat op voor de gemeente waar dit gezin woont. Met een baan hoefde moeder geen aanspraak meer te maken op een uitkering. Daarin is een computer natuurlijk niet de enige, maar wel een belangrijke factor. Een uitkering voor een alleenstaande ouder bedraagt netto 992 per maand.

DE SCHULDSANERING SUCCESVOL AFRONDEN

“Ze konden goed mee blijven doen. En zorgden voor energie in het huishouden. Ons sociaal netwerk werd groter. Als de kinderen tevreden zijn, ben jij tevreden en houd je je vechtlust. Als je te vaak nee moet zeggen tegen je kinderen, raken ze terneergeslagen, verdrietig en ongelukkig. Dat doet wat met de energie in het huishouden. Maar gelukkig stopte dat niet. Dat gaf energie om ook de schuldsanering uit de zittingen.”

Ook in deze casus raakt de interventie van Leergeld aan andere maatschappelijke partners. Dat het goed ging met haar kinderen gaf de moeder in dit gezin voldoende energie om de schuldsanering uit te zittingen. Het gezin is nu van zijn schulden af. Dat zorgt voor minder stress (en klachten die daarmee gepaard gaan) en de gemeente hoeft geen extra schuldhulpverlening te financieren. Meerdere gezinnen geven

daarnaast aan dat hun schulden onder controle blijven met behulp van stichting Leergeld, en ze zo zelf een oplossing weten te vinden met hun schuldeisers zonder inzet van gemeentelijke schuldhulpverlening.

BLIJVEN WERKEN

“Als ik hoe ik mijn vel zit een cijfer zou moeten geven, is dat nu tussen de 8 en 9. Vóór stichting Leergeld was dat een 4, vanwege al die stress. Ik zou anders echt mijn werk kwijtraken door mijn stress. Nu heb ik veel meer rust”

De interventie van Leergeld heeft er in dit gezin voor gezorgd dat moeder voldoende rust had om te blijven werken. Zonder interventie had hij mogelijk gebruik moeten maken van financiële ondersteuning van het UWV of de gemeente. Moeder wist nu namelijk wel betalingsregelingen te treffen met haar schuldeisers. De schulden waren niet groot, maar voor de interventie van stichting Leergeld net te groot om zelfstandig op te lossen.

RUST EN HET CREËREN VAN RUIMTE

“Het brengt na een hele moeilijke periode rust en begrip. Ik heb lang voor mijn zieke vader gezorgd. Dat was zo’n donkere periode. Eigenlijk hadden we stichting Leergeld al eerder kunnen gebruiken. Maar ondanks hoe slecht het met je gaat, denk je toch dat het voor mensen is die het nog minder hebben.”

Ook voor deze moeder bracht de interventie van Leergeld voornamelijk rust. Het heeft mogelijk voorkomen dat ze later extra ondersteuning nodig had na deze moeilijke periode. Bijvoorbeeld van een eerstelijns psycholoog of een deeltijdbehandeling in de 2e lijns GGZ. Een geïnterviewde vader benoemt zelfs expliciet dat hij psychische klachten aan het ontwikkelen was, en dat die klachten verdwenen na de interventie van stichting Leergeld. Daarmee is het aannemelijk dat een 2e lijns GGZ-traject bespaard is.

In algemene zin geeft vrijwel iedere ouder aan dat na de interventie van stichting Leergeld er meer rust is in het gezin en in het eigen hoofd. Dat er zo ruimte ontstaat om aan andere doelen te werken. De betrokkenheid van ouders bij hun eigen kinderen is dusdanig, dat ze wakker liggen wanneer hun kind niet naar sport of een vereniging kan gaan. Des te meer omdat hun kinderen geen verantwoordelijkheid dragen voor de financiële situatie van het huishouden. Onderzoek laat ook zien dat financiële schaarste leidt tot een daling van de beschikbare cognitieve bandbreedte². Stichting Leergeld heft een deel van die daling in cognitieve bandbreedte weer op, en stelt ouders daarmee beter in staat om verstandige keuzes te maken en aan lange termijn doelen te werken.

Betrokkenheid

De waarde betrokkenheid gaat over de vraag: wat kunnen en willen mensen zelf doen? Als individu en als gemeenschap? Het is een waarde die niet kwantitatief te meten is, maar vooral kwalitatief beschreven kan worden. In de Nederlandse samenleving wordt de zelfredzaamheid van kwetsbare burgers vaak overschat³. Wanneer burgers een beroep op de overheid doen voor zorg en ondersteuning, moeten ze tegenwoordig aan meer voorwaarden voldoen dan voorheen. Een recht op zorg is soms een voorziening geworden, zoals in de Wmo. Burgers worden steeds vaker eerst gevraagd om zelf een oplossing te vinden, al dan niet met hulp van het eigen sociale netwerk. En moet aan meer plichten voldoen om bijvoorbeeld voor een uitkering in aanmerking te komen.

Stichting Leergeld is er onvoorwaardelijk voor kinderen. Zolang mensen niet frauderen met Leergeldmiddelen, helpt stichting Leergeld. Niet door louter te coachen, maar op een zo direct mogelijke manier. Die onvoorwaardelijkheid en de waardegedreven benadering van stichting Leergeld leidt tot meer betrokkenheid. Op verschillende manieren. Ten eerste van ouders bij hun kinderen. Of beter gezegd: de manier waarop ouders betrokkenheid bij hun kinderen kunnen tonen, verandert na de interventie van stichting Leergeld. In plaats van het compenseren en maskeren van

---

² Mullainathan & Shafir (2013). Schaarste.

³ WRR (2017). Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid.

"ZE VROEGEN: 'WAT IS ER NODIG VOOR DE KINDEREN?' IK VOEL ME GEHOORD EN BEGREPEN."

financiële schaarste, kunnen ouders na de interventie kinderen ondersteunen in hun ontwikkeling, op school of de vereniging.

Ten tweede is stichting Leergeld zelf bij uitstek een vorm van betrokkenheid. Van de lokale gemeenschap. Intermediairs en coördinatoren zijn als vrijwilliger betrokken bij de gezinnen die stichting Leergeld helpt. Stichting Leergeld is van en voor burgers, in plaats van van de overheid. Dat zorgt voor een andere verhouding tot elkaar – sommige ouders benadrukken ook dat ze Leergeld extra waarderen omdat ze door een vrijwilliger geholpen zijn.

Ten slotte ontluikt stichting Leergeld met haar hulp ook betrokkenheid van ouders bij stichting Leergeld zelf. In vier van de geïnterviewde gezinnen gaven ouders spontaan aan dat ze zich graag wilden inzetten voor stichting Leergeld. Vermoedelijk werkt de onvoorwaardelijkheid van de hulp deze intrinsieke motivatie in de hand. Wanneer betrokkenheid bij of inzet voor stichting Leergeld als voorwaarde voor hulp zou worden gehanteerd, zou dat een externe prikkel zijn. Zulke externe prikkels hebben als gevolg dat de intrinsieke motivatie op termijn uitdooft.

Legitimiteit

De interventie van stichting Leergeld zorgt ervoor dat andere maatschappelijke partijen hun (wettelijke) taak goed uit kunnen voeren. Dankzij een Leergeld interventie kunnen mensen eenvoudiger participeren. Zij worden ondersteund in hun bestaanszekerheid en zijn (of blijven) door de interventie zelfredzaam. Daarmee draagt stichting Leergeld direct en indirect bij aan een aantal wettelijke doelen. De belangrijkste van deze wetten zijn de Participatiewet, de Jeugdwet en de Zorgverzekeringswet.

De Participatiewet is bedoeld om mensen te laten participeren op de arbeidsmarkt en van voldoende inkomen te voorzien. Uit casus in het onderhavige onderzoek blijkt dat met hulp Stichting Leergeld het eenvoudiger werd voor een alleenstaande moeder om te blijven werken. Daarnaast stelt stichting Leergeld ouders indirect in staat om weer werk te vinden, bijvoorbeeld door een computer aan een kind te verstrekken of door de nodige rust en ruimte te creëren. Ten slotte kan de interventie van stichting Leergeld worden gezien als een aanvullende inkomensvoorziening. Artikel 18 van de Participatiewet biedt ook mogelijkheden om een uitkering op maat aan te vullen,

maar wordt slechts zelden benut. Zo dragen de Leergeld interventies bij aan de bestaanszekerheid van gezinnen – een belangrijk doel van de Participatiewet.⁴

De Jeugdwet is bedoeld om kinderen veilig en gezond te laten opgroeien. Een van de belangrijkste doelen van de Jeugdwet is de eigen kracht van de jongere te versterken en het zorgend en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving te verhogen⁵. Daarnaast beoogt de Jeugdwet om jeugdigen integraal te helpen, met ruimte voor maatwerk. Stichting Leergeld draagt aan alle drie de doelen bij. In veel gevallen door positieve ontwikkelingstrajecten van kinderen mogelijk te maken, maar ook door ouders te ontlasten. In een enkel geval bood stichting Leergeld op een manier die voor de gemeente niet mogelijk was, bijvoorbeeld door op korte termijn toegang tot een dansopleiding mogelijk te maken. De doelen die daarmee bereikt werden, zoals meer zelfvertrouwen, iniatiefrijkheid en een algehele gezonde ontwikkeling van het kind in kwestie, vallen in het verlengde van de Jeugdwet, temeer in het alternatieve scenario de ontwikkeling van het kind zou zijn gestagneerd. Zo'n integrale zienswijze op de situatie van het kind zou ook volgens de Kinderombudsman centraal moeten staan.⁶

Vanuit het perspectief van de Zorgverzekeringswet produceert stichting Leergeld ook toegevoegde waarde. De Zorgverzekeringswet heeft als belangrijk doel om onder meer geneeskundige en psychische zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. Stichting Leergeld draagt op twee manieren bij aan deze doelstellingen. Enerzijds door huishoudens met kinderen financieel te ondersteunen, waardoor minder schulden ontstaan en schuldsaneringstrajecten vaker succesvol afgerond worden. Het ontwikkelen en hebben van schulden is namelijk gerelateerd aan het gebruik van geestelijke gezondheidszorg, zo blijkt uit analyses van zorgverzekeraar CZ. Daarnaast zorgen de Leergeld interventies voor participatie van kinderen, en zowel minder stress als meer geestelijke ruimte bij ouders. Verschillende ouders geven dan ook aan dat mede door de Leergeld interventie psychische problemen bij hun kind of henzelf is voorkomen.

---

4 Zie bijvoorbeeld artikel 7 van de Participatiewet, waarin beschreven wordt dat bestaanszekerheid verschaffen een doel van de Participatiewet is.

5 De Memorie van Toelichting van de Jeugdwet beschrijft dit doel op pagina 2

6 Kinderombudsman (2017). Alle kinderen kansrijk. Het verbeteren van ontwikkelingskansen van kinderen in armoede.

Zo blijven de gezinnen gezonder en zijn de zorgkosten lager dan in afwezigheid van stichting Leergeld.

Daarnaast biedt stichting Leergeld de facto regelmatig een vorm van cliëntondersteuning. Gezinnen worden niet alleen geholpen met hun kindgerelateerde vraag, maar ook met het formuleren van hulpvragen waarmee ze bij andere instanties kunnen aankloppen voor passende zorg en ondersteuning. Deze taken zijn onderdeel van (onafhankelijke) cliëntondersteuning. Daar hebben Nederlanders recht op vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het kabinet onderstreepte recent het belang van cliëntondersteuning, en stelt de komende jaren 55 miljoen extra budget beschikbaar voor deze taak.⁷

Ten slotte helpt stichting Leergeld met haar interventies bij het realiseren van een aantal rechten die in internationale en Europese verdragen zijn vastgelegd. Zo staat in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens dat *'iedereen het recht [heeft] op een adequate levensstandaard voor de gezondheid en welzijn van hemzelf en zijn familie, inclusief voedsel, kleren, huisvesting en medische zorg en noodzakelijke sociale zorg, en het recht op sociale zekerheid in het geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, weduwschap, oudere leeftijd of ander tekort aan broodwinning in omstandigheden die buiten zijn controle liggen.'* Ook in het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Europees Sociaal Handvest is het recht op participatie in de gemeenschap vastgelegd. Hoewel deze doelen niet altijd eenvoudig afdwingbaar zijn bij de rechter, is de Nederlandse staat moreel gebonden aan de uitgangspunten en dient zij deze zoveel als mogelijk te realiseren. Daarin levert stichting Leergeld een belangrijke bijdrage.

---

⁷ Kamerbrief VWS (juli 2018) Inzet extra middelen uit Regeerakkoord voor cliëntondersteuning.

CONCLUSIE

Stichting Leergeld produceert op verschillende manieren
publieke waarde. Door bij te dragen aan beleidsdoelen, door
directe en indirecte maatschappelijke baten te produceren,
en door de betrokkenheid van gezinnen en de gemeenschap
te vergroten. Die publieke waarde slaat voor een belangrijk
deel neer bij overheden en (semi-)publieke organisaties. Wat
stichting Leergeld onderscheidt van veel reguliere produc-
ten van publieke waarde, zoals zorgaanbieders of uitvoerings-
organisaties, is de lage overhead. Een groter deel van iedere
euro die wordt uitgegeven gaat naar de gezinnen zelf, in
vergelijking met deze organisaties.

CONCLUSIE

De missie van stichting Leergeld is om gewoon meedoen mogelijk te maken voor kinderen uit financieel kwetsbare gezinnen. Uit dit onderzoek blijkt dat dat lukt. Sterker nog, het aantal bereikte gezinnen en interventies groeit, blijkt uit de jaarcijfers. Maar hoe ervaren de gezinnen de ondersteuning en het huisbezoek? Die vraag hebben we vanuit verschillende perspectieven benaderd.

De belangrijkste waarden van Leergeld

Ten eerste belichaamt Leergeld een aantal waarden, zoals deze ervaren worden door de gezinnen. Naast de waarde van de directe interventie, merken gezinnen op verschillende manieren dat hun leven een hogere kwaliteit krijgt. Dat komt niet alleen door wat stichting Leergeld doet, maar ook door hoe stichting Leergeld doet wat ze doet. De persoonlijke aanpak zorgt ervoor dat naast de bereikte kinderen, ook hun ouders een zetje in de rug krijgen. In het bijzonder voelen zij zich op de volgende manieren gesteund door de Leergeld aanpak:

Ze ervaren dat ze

1. Te vertrouwen zijn
2. Gezien en gehoord worden
3. Onvoorwaardelijk, respectvol en niet oordelend geholpen worden
4. Er niet alleen voor staan
5. Veilig zijn met het gezin, een vangnet hebben

De ervaringen, en onderliggende waarden, zijn niet in hard rendement uit te drukken. Daarom beschrijven we ze hier kwalitatief. Tegelijkertijd vormen ze volgens de gezinnen de belangrijkste toegevoegde waarde die stichting Leergeld produceert. Regelmatig staat de menselijke benadering in schril contrast met hoe gezinnen door andere instanties, zoals de gemeente of het UWV zijn behandeld. Het huisbezoek wordt daarbij sterk gewaardeerd, vanwege de laagdrempeligheid, betrokkenheid en persoonlijke benadering van intermediairs.

Het belangrijkste verschil

Wanneer gezinnen wordt gevraagd naar welk verschil de Leergeld aanpak heeft gemaakt, zijn de waarden van Leergeld het eerste wat benoemd wordt. Door deze waarden ervaren gezinnen meer rust, ademruimte, en de mogelijkheid om aan hun lange termijnperspectief te werken in plaats van stress, onzekerheid en gejaag om iedere dag weer alle gaten te vullen. In de gezinnen die al vroeg nadat ze in de financiële problemen zijn gekomen aankloppen bij stichting Leergeld, leidt dat tot continuering van een gezond ontwikkelingstraject van de kinderen. 'De kinderen

hebben er eigenlijk niets of weinig van gemerkt', vertelde menig ouder. Bij gezinnen die al langduriger in armoede verkeren, ontstond door de Leergeld aanpak een nieuw positief ontwikkelingstraject, of werd een vicieuze cirkel doorbroken. Kinderen kunnen niet alleen zorgeloos naar school, ze hervinden ook hun zelfvertrouwen en danken soms zelfs hun vervolgopleiding en toekomstperspectief aan de bijdrage van stichting Leergeld. Daarbij valt op dat een aantal afdelingen tot het uiterste gaat om de kinderen te helpen, ook in samenwerking met andere organisaties.

Daarnaast bereikt stichting Leergeld verschillende doelgroepen. Ten eerste een aantal unieke doelgroepen die tussen wal en schip vallen, zoals alleenstaande vaders of ouders met een laag besteedbaar inkomen vanwege het aflossen van schulden. Ten tweede bereikt Leergeld ook een doelgroep die ook door andere partijen geholpen hadden kunnen worden, zoals de gemeente. Dat stichting Leergeld deze mensen wel bereikt, heeft volgens henzelf te maken met de aanpak van Leergeld, die persoonlijk, relatief eenvoudig en snel is. Ten derde bereikt stichting Leergeld ook gezinnen met voorzieningen die elders niet geboden worden, zoals sportlessen en fietsen.

Een aantal keer is stichting Leergeld de eerste partij die achter de voordeur komt. Coördinatoren schatten in dat intermediairs in zo'n 5% van alle gevallen gezinnen aantreffen die meerdere ernstige problemen hebben. Met het helpen en doorverwijzen van deze gezinnen worden jarenlange worstelingen en schrijnende situaties doorbroken. Kortom, de Leergeld aanpak heeft als gevolg dat zowel gezinnen met relatief eenvoudige als meervoudige problematiek een belangrijke zetje in de rug krijgen, waarmee erger voorkomen wordt en vaak de weg omhoog wordt ingezet.

Stichting Leergeld in bredere perspectief

Stichting Leergeld is er primair om haar eigen missie te volbrengen. Op een manier waarin niet de organisatie, maar het kind en het gezin centraal staat. Toch maakt stichting Leergeld ook verschil op een manier die aansluit bij andere publieke organisaties. Uit dit onderzoek blijkt dat de toegevoegde waarde van stichting Leergeld regelmatig in het verlengde ligt van beleidsdoelstellingen van andere organisaties in de publieke sector, zoals de gemeente. Daar slaat dan ook vaak het economisch rendement neer, bijvoorbeeld omdat iemand geen behandeling nodig heeft voor psychische problemen of weer kan solliciteren en niet langer een uitkering nodig heeft.

Ten slotte leidt de Leergeld aanpak ook tot een meer betrokken lokale samenleving, waarin mensen voor elkaar klaarstaan en elkaar verder helpen. Opvallend is dat stichting Leergeld deze publieke waarde creëert met vrijwilligers. Dat staat in contrast met veel andere partijen in de publieke sector.

Stichting Leergeld in beweging

Ten slotte vloeien er uit dit onderzoek een aantal suggesties, mogelijkheden en overwegingen voort, op verschillende niveaus. We onderscheiden het niveau van het gezin, het bereik en de bekendheid van stichtingen, en het professionaliseren van vrijwilligerswerk.

HET GEZIN

Op het niveau van het gezin, kijken sommige intermediairs heel goed naar de specifieke behoefte en coping strategy van het kind. Zo hoeft niet ieder kind te sporten, als dat niet past bij wat het kind wil. En wordt de natuurlijk veerkracht en agency van het kind ondersteund. Uit onderzoek blijkt dat deze aanpak kansrijk kan zijn (Van der Hoek, 2005). Alle intermediairs stellen het kind centraal. De algemene aanpak van stichting Leergeld biedt volop aanknopingspunten om kinderen en gezinnen echt vooruit te helpen.

BEREIK, BEKENDHEID EN GROEI

Op het niveau van de lokale stichting, kan daarnaast het bereik en de bekendheid nog verder vergroot worden. Enkele gezinnen geven namelijk aan dat ze al wel eerder van stichting Leergeld gebruik hadden willen maken, en dat andere gezinnen niet altijd op de hoogte zijn van het bestaan van Leergeld. Hiertoe kunnen stichtingen van elkaar leren; sommige stichtingen werken bijvoorbeeld veel meer samen met andere partijen om de bekendheid te vergroten. Tegelijkertijd geven zowel gezinnen als coördinatoren aan dat de lokale stichting hard gegroeid is de afgelopen jaren. En dat er daardoor soms capaciteitsproblemen ontstaan. Een enkel gezin gaf ook aan dat het krijgen van een antwoord op een ondersteuningsvraag soms meerdere maanden kan duren. Daarmee wordt groei pijn zichtbaar.

PROFESSIONALISEREN VAN VRIJWILLIGERSWERK

De vrijwilligers van stichting Leergeld, zowel in de functie van intermediair als coördinator, tonen bij het maken van afwegingen over het verstrekken van hulp een hoge mate van professionaliteit. Ze kijken integraal naar gezinnen, en handelen waar mogelijk ook integraal. Deze professionaliteit illustreert dat er geen verschil in professionaliteit hoeft te zijn tussen vrijwilligers en betaalde krachten: het is alleen de beloning die verschilt.

Het valt daarbij op dat er grote verschillen zijn tussen lokale stichtingen, in taakopvatting en integraal instrumentarium. Sommige stichtingen hebben een uitgebreid netwerk aan zorgaanbieders en andere partijen om een gezin te helpen. De intermediairs van deze stichtingen fungeren vaak als trusted third party; als zij zeggen dat iets nodig is, worden er geen aanvullende vragen gesteld. Dan wordt het gewoon geregeld. Daar hebben de desbetreffende gezinnen grote waardering voor. Andere stichtingen hanteren maximumbedragen die ze per jaar per gezin beschikbaar hebben, en hebben een smallere taakopvatting die zich concentreert op directe participatie van de kinderen. Coördinatoren geven ten slotte aan dat de verschillende lokale stichtingen nog meer van elkaar kunnen leren. Paradoxaal genoeg zorgt de grote betrokkenheid van deze vrijwilligers ervoor dat er een grote drive is om het werk steeds beter te doen, om te professionaliseren.

“DAN KOMT ER IEMAND
EN DIE NEEMT JE
SERIEUS. DAT KAN
ALLEEN ALS JE FACE-
TO-FACE MET ELKAAR
PRAAT.”

DANKWOORD

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder de bereidwilligheid van alle geïnterviewde gezinnen. Dank voor jullie tijd, vertrouwen en openhartigheid. Deze gezinnen hadden we niet kunnen bereiken zonder de hulp van alle coördinatoren. Hoewel we hier omwille van de privacy niet de namen van de Leergeld stichtingen noemen, weten jullie wie jullie zijn. We bedanken jullie ook van harte voor alle algemene inzichten over het werk dat jullie samen met intermediairs en bestuurders verrichten, wat er goed gaat en hoe het nog beter zou kunnen. En ten slotte bedanken we de klankbordgroep en stichting Leergeld Nederland van harte voor het contact leggen met de Leergeld stichtingen en alle waardevolle feedback.

LITERATUUR

- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2018) 'Armoede en sociale uitsluiting 2018'. Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Dekovic, M., E. Snel en H. Groenendaal. (1997) 'Kinderen van de rekening. Over de effecten van armoede op kinderen', in: Vrooman, C., G. Engbersen, E. Snel (1997) 'De kwetsbaren'. Amsterdam: Amsterdam University Press, p. 143-157.
- Guiaux, M., A. Roest en J. Jedema. (2011) 'Voorbestemd tot achterstand? Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later'. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Holter, N. (2008) 'Oorzaken van voortijdig schoolverlaten'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Jehoel-Gijsbers, G. (2009) 'Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen. Nulmeting'. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kalthoff, H. (2018) 'Opgroeien en opvoeden in armoede. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Kruiter, H., Kruiter, A.J., Blokker, E. (2015) Hoe waardeer je een maatschappelijk initiatief? Deventer: Wolters Kluwer.
- Luby, J., Belden, A., Botteron, K., Marrus, N., Harms, M., Babb, C., Nishino, T., Barch, D. (2013) 'The Effects of Poverty on Childhood Brain Development.' *Jama Pediatrics* online 167 (12): 1135-1142.
- Raad van Europa (1966) Europees Sociaal Handvest Kinderrechten verdrag. Aangenomen door de Raad van Europa.
- Roest, A., Lokhorst A., Vrooman, C. (2010) 'Sociale uitsluiting bij kinderen: omvang en achtergronden'. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Sociaal-Economische Raad (2017) 'Advies Opgroeien zonder armoede'. Advies 2017/03. Den Haag: SER.
- Steketee, M., Nederland, T. , Mak, J. van der Gaag, R., van Bommel, M., Roebroek, L., van der Eerden, S., van den Toorn, J., Smits, J. en E. van Waesberghe (2013) 'Kinderen in armoede in Nederland.' Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Van der Hoek, T. (2005) 'Through children's eyes, an initial study of children's personal experiences and coping strategies growing up poor in an affluent Netherlands'. Florence: Unicef Innocenti Working paper No. 2005-05.
- Verenigde Naties (1989) Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
- Verenigde Naties (1948) Universele verklaring rechten van de mens. Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
- Vereniging van Stichtingen Leergeld Nederland (2016) Meerjarenbeleidsplan Leergeld Nederland. Vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering van 10 september 2016.

BIJLAGE 1

ONDERZOEKSVRAGEN

1. Op welke manier hebben de ouders feitelijk ondersteuning gekregen?
  - a. Hoe is het contact tot stand gekomen?
  - b. Welke stappen zijn er tijdens het traject gezet?
  - c. Hoeveel tijd en doorlooptijd was hiermee gemoeid?

2. Hoe hebben de ouders het huisbezoek beleefd, eventuele communicatie naderhand, en wat vinden ze van de uitkomsten?
  - a. Welke rol had het huisbezoek daarin?
  - b. Welke rol had de benadering van de intermediair?
  - c. Maakt het uit of de intermediair ervaringsdeskundig was?

3. Wat was er volgens de ouders gebeurd zonder de interventie van Leergeld?

4. Welk effect had de interventie volgens de ouders en intermediairs op het op de uitsluiting van het kind, het zelfvertrouwen en de eigenwaarde?

5. Heeft de interventie een stapeling van problemen voorkomen? Zo ja, om welke problemen gaat dat dan?

COLOFON

Leergeld doet ertoe. Eindrapportage onderzoek naar waardering van de Leergeld aanpak.

Teksten: Nienke Schlette MSc, dr. Bram Eidhof,

Instituut voor Publieke Waarden / Schoolstrijd

Fotografie: Leergeld Nederland

Ontwerp: ZinOntwerpers

Uitgave: Leergeld Nederland

Het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) doet actieonderzoek naar de verzorgingsstaat. Om zo met ieder onderzoek en project een meer betrokken, rechtvaardige en rendabelere publieke zaak dichterbij te brengen.

SCHOOLSTRIJD

Schoolstrijd onderzoekt en verbetert het onderwijsstelsel als geheel, met als startpunt de praktijk. En ontwerpt oplossingen om het lerend vermogen van het onderwijs te verhogen. Schoolstrijd richt zich in het bijzonder op de thema's passend onderwijs, kansenongelijkheid, en burgerschapsonderwijs.

Oranje Fonds

Dit onderzoek en deze publicatie zijn mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage van het Oranje Fonds.

Informatie en contact:

Leergeld Nederland

Kooikersweg 2, 5223 KA Den Bosch

Telefoon: 013 - 54 51 656

E-mail: info@leergeld.nl

Deze publicatie is als digitale versie beschikbaar op: www.leergeld.nl

November 2018

